

Y

Ffigys-bren anffrwythlon:

NEU

FARN a CHWYMP y
Proffeswr diffwyth.

Yn dangos

Y dichon Dydd Gras ddarfod arno, yn
hir cyn darfyddo ei Fywyd.

HEFYD

Yr Arwyddion wrth ba rai y gellir adna-
bod y cyfryw Ystrueniaid marwol.

Gan J O H N B U N Y A N.

Newydd ei gyfieithu o Ail-Lyfr unblyg yr Aw-
dwr, a argraphwyd yn Llundain, 1737,
tan Olygiad y Parch. Mr. Sam. Wilson.

M A T. III. 10.

*Ac yr awr hon bwyd y mae'r fwyall wedi ei gosod ar
wreiddyn y preniau: pob pren gan bynny yr bwn nid
yn dawyn ffrawyth da, a dorrir i lawr, ac a defir yr
tân.*

CAERFYRDDIN,

Argraphwyd tros y Cyhoeddwr gan J. Ross.

1766.

The Bona Festive

At y Darllenydd.

Ddarllenydd addfwyn,

MI a scrifenais yn awr attat am y Ffigys-
bren diffwrwyth, neu pa foedd y bydd pethau
syd a'r Proffeswr anffwrwythlon sy yngwillan Duw.

Pa beth ydwyf, ni s gallaf sicr farnu, ond y mae
r Ddammeg yn dywedyd i ti, y rhaid torri'r Tir-
ddiffwrwythwr i lawr.

Y mae'r Proffeswr ag sydd yn diffwrwytho'r Tir,
nid yn unig yn brofedigaeth i Dduw, maen-tram-
gwydd i'r Byd, a gwradwydd i Grefydd, ond he-
fyd yn sagl yw Enaid ei hun. Pe ymddyrchasai
ei odidawgrwydd ef i'r Nefoedd, a chyrhaeddyd o'i
ben ef hyd y cymmylau; efe a gollir yn dragywydd
fel ei Dom, y rhai a'i gwelfant a ddywedant, Pa
le y mae efe? Job. xx. 6.

Y maent yn awr yn cyfrif Moethau beunydd yn
hyfrydwch, 2 Pedr ii. 13. ond beth a wnant pan
cyrhaeddir y fwyall allan?

Pren diffwrwyth y cyfrifir y pren a'r Ffrwyth
dislannedig. Pren ddwy waith yn farw, un ag
sy raid ei ddiwreiddio, Judas 12.

O tydi Dir-ddiffwrwythwr, y mae Duw yn dis-
gwil Ffrwyth, fe ddaw Duw i geisio Ffrwyth ar
fyr.

Fy nghyngor gan hynny i Broffeswyr, yw, iddynt
edrych attynt eu hunain, iddynt gymmeryd gofal.

Y mae'r Ffigys-bren diffwrwyth yn y Winllan,
a'r ddrysnien yn y Goedwig, eill dau yn cael eu
parottoi i'r tân. Nid gorchgudd yw Proffes i ym-
guddio o Wydd Duw; ac ni bydd iddi attal by-
gythiad

gythiad dialeddol ei Gyfiawnder, efe orchymyn ei dorri i lawr ar fyrr.

Yr Eglwys a Phroffes, yw'r lleoedd goreu i'r rhai unjawn, ond y gwaethaf yn y byd i'r Tir-ddiffwrwythwr. Y mae yn rhaid ei fwrw, fel un halogedig, allan o fynydd Duw; ei fwrw allan, meddaf, tros Glawdd y Winllan, yno i wyw, a'i gasglu oddiyno i'w losgi, gwelw fuaſai iddynt fod heb adnabod Efordd Cyfiawnder, 2 Pedr ii. 2. Ac etto pe buasent heb hynny, hwy garusent eu damno; ond etto y mae yn well myned i Uffern heb broffes, na'r meron neu tan broffes. Y rhai hyn a dderbyniant Farn fwy, Luc xx. 47.

Os ydwyf yn Broffeswr, darllain a chryna; os di broffes, gwna'r un peth. Camys os braidd y bydd y cyfiawn cadwedig, pa le yr ymddengys yr annurwiol a'r Pechadur? Tir-ddiffwrwythwr, gochel y fwyall, Ffigys bren diffwrwyth goch y Tân.

Ond ni bydd i mi dy gadw oddiwrth y Llyfr, Jezu Grist, y Gwinllannydd a ofalo am danat, a gloddio o'th amgylch ac a fwrw dail, fel y byddo i ti ddwyn Ffrwyth; fel pan ddelo Arglwydd y Winllan a'i fwyall i geisio Ffrwyth, neu i gyhoeddi Barn damnedigaeth ar y Ffigys-bren diffwrwyth, y gallech ddiango rhag y farn honno. Y mae yn rhaid taflu'r Tir-ddiffwrwythwr i'r Garngoed, ac oddiyno i'r Tân. Gras fyddo gyda phawb sy'n caru ein Harglwydd Jezu meron Gwirionedd,

John Bunyan.

Y

Ffigys-Bren anffrwythlon; Neu Farn a Chwyp y Proffeswr diffwrwyth.

LUC XIII. 6, 7, 8, 9.

Yr oedd gan un Ffigys-bren wedi ei blannu yn ei Winllan; ac efe a ddaeth i geisio Ffrwyth arno, ac ni's cafodd. — Yna efe a ddywedodd wrth y Gwinllannydd, Wele, tair blynedd yr ydwyf yn dyfod, gan geisio ffrwyth ar y Ffigys-bren hwn; ac nid ydwyf yn cael dim: Tor ef i lawr; pa ham y mae efe yn diffwrwytho'r Tir? — Ond efe gan ateb a ddywedodd wrtho, Arglwydd gad ef y flwyddyn hon hefyd, hyd oni ddarffo i mi gloddio oi amgylch, a bwrw tail; — Ac os dwg efe ffrwyth, dan; onid é, gwedi hynny torr ef i lawr.

R ydym yn darllain yn nechreu'r bennod hon, fel y daeth rhai Juddewon at Jesu Grist, i ddywedyd wrtho am greulondeb Pontius Pilat, yn cymmyseu gwaed y Galileaid ynghyd a'u haberthau, gweithred ffiadd greulon iawn: Canys trwy hynny fe ddangosodd, nid yn unig oi falais yn erbyn y genedl Juddewig ond hefyd yn erbyn eu haddoliad, ac yn ganlynol eu Duw. Gweithred,

B

thred, meddaf, nid ffaidd yn unig ond creulon iawn hefyd; canys y mae'r Arglwydd Jesu wrth ddehongli'r weithred hon o eiddo *Pilat*, yn dysgu i'r Juddewon, mai heb edifeirwch, y difethid hwythau oll yn yr un modd. Yr un modd, trwy law a llidiawgrwydd yr Emerodraeth Rufeinaidd: Na allent chwaith ochelyd y dyrnod, mwy na'r deunaw hynny ar ba rai y syrthiodd y Twr yn *Siloam*, ac a'u lladdodd, *Luc* xix. 42, 43, 44. o herwydd eu calongaledwch a'u hanedifeirwch, fe gyflawnwyd y brophwydoliaeth hon yn nyddiau *Titus* fab *Fespasian*, ynghylch deugain mlynedd ar ol marwolaeth Crist. Dyna'r pryd meddaf, y cafodd yr Juddewon ynghyd a'u dinas eu hamgylchu o bob parth, lle cawfant hwy a hithau, mewn modd brawychus eu truenus ddinystrio. Fe roddodd Duw iddynt gleddyf, newyn, haint, a gwaed, o herwydd eu creulondeb yn erbyn Mab ei Gariad, i *Thef.* ii. 16. *Ac felly Digosaint a ddaeth arnynt hyd yr eithaf.*

- Yn awr rhag iddynt redeg iw hen a'u hynfyd noddfa, yr hon oedd yn wastadol yn barod ganthynt yn erbyn y cyfryw brophwydoliaethau, a barn-gyhoeddiadau, y mae'r Arglwydd Jesu yn eu hannerch a'r Ddammeg hon, lle y mae'n eglur ddangos, na byddai eu gwaith yn gwaeddi mai *Teml yr Arglwydd* oeddynt, eu bod yn blant *Abraham*, &c. a'u bod yn Eglwys i Dduw, o ddim llesad iddynt. Fel pe buafai yn dywedyd, fe allai eich bod yn meddwl gwared eich hunain rhag fy mhrophwydoliaeth hon, am eich ll yr a'ch annocheladwy ddinystr, trwy'r hawl fy gennych yn eich breintiau allanol; Ond ni lesa'r holl bethau hyn ddim i chi; canys beth ddwywedwch chi, Yr oedd gan un Ffigys-brenhyn *Wlad* ym ei *Wyllan*,

ac, *ese a ddaeth i geisio ffrwyth arno ac ni's ca-
fodd.* Dyma'ch cyflwr chwithau; mi wn mai
Gwinllan Duw yw'r Wlad *Fuddewig*; ac mi
wn hefyd, mai *chwi yw'r Ffigys-brennau.* Ond
wele, y mae'r peth pennaf yn eisiau, *Ffrwyth*, er
mwyn, ac mewn diſgwiliad am ba un, y gosod-
wyd Coed yn y Winllan hon. Yn awr, gan na
cheir ffrwyth yn eich plith; y ffrwyth meddaf
er mwyn pa un y plannodd *ese y Winllan hon*
ar y cyntaf, beth sy'n ol, ond iddo mewn cyf-
iawnder orchymmyn eich torri i lawr fel rhai
ag sy'n *diffwrwytho'r tir*, fel y gallo blannu
Gwinllan arall iddo ei hun, *Yna ese a ddywed-
odd wrth y Gwinllannydd, Wele, tair blynedd yr
ydwys yn dyfod, gan geisio ffrwyth ar y Ffigys-bren
hwn; ac nid ydwys yn cael Dim: torr ef i lawr,
pa ham y mae yn diffwrwytho'r tir?* Dyma gan
hynny fel y mae yn rhaid bod eich diwedd chwi-
thau, er eich bod wedi eich plannu yngardd
Duw, o herwydd anffwrwythlondeb eich calon-
nau a'ch bywydau, y mae'n rhaid eich torri i
lawr, ie, eich diwreiddio, a'ch bwrw allan
o'r Winllan.

Y mae gan ddarllenwyr ddau beth mewn
Damhegion i ddal sylw arnynt, ac i edrych
iddynt.

Yn gyntaf. Y cyffelybiaethau a ddefny-
ddir.

Yn ail. Yr athrawiaeth, neu'r dirgele-
digaethau cynhwysedig yn y cyfryw gyffel-
ybiaethau.

Dyma'r cyffelybiaethau sy'n y ddammeg hon;
(1) Un, (2) Gwinllan. (3) Ffigys-bren di-
ffwrwyth neu anffwrwythlon, (4) Gwinllannydd.
(5) Tair blynedd. (6) Cloddio, a bwrw tail,
&c.

Yr athrawiaeth, neu'r dirgelwch cynhwys-
edig

edig yn y geiriau hyn yw dangos i ni, beth sy'n debyg i ddyfod o Broffeswr diffwrth, neu ffurfiol. Canys,

1. Wrth yr Un yn y ddammeg, yr ydym i ddeall Duw'r Tad, Luc. xv. 11.

2. Wrth y Winllan ei Eglwys, Esay v. 7.

3. Wrth y Ffigys-bren, Proffeswr.

4. Wrth y Gwinllannydd, yr Arglwydd Jesu.

5. Wrth fod y Ffigys-bren yn ddiffwrth, anffwrthlondeb Proffeswr.

6. Wrth y tair blynedd, amynedd Duw, estynnedig tros ryw amser i Broffeswyr diffwrth.

7. Y mae y galwad hyn ar y Gwinllannydd i w dorri ef i lawr, i ddangos crochlef cyflawn-der yn erbyn Proffeswyr diffwrth.

8. Y mae eiriolaeth y Gwinllannydd, i ddangos, fel y mae'r Arglwydd Jesu yn neidio i mewn ac yn ymalyd ym mhen-bwyall ei Dad, i attal, neu o'r hyn lleiaf i oedi cyflawniad presenol o'r farn ar y Ffigys-bren diffwrth.

9. Y mae dymuniad y Gwinllannydd i brofigwneuthur y Ffigys-bren yn ffwrthlon, i ddangos i chwli, pa mor anewyllysgar yw i'r Ffigys-bren i barhau o hyd yn anffwrthlon, a chael ei ddinystrio yn y diwedd.

10. Y mae ei waith yn cloddio ac yn hwrw tail, i ddangos ei ewyllysgarwch i ddefnyddio meddion efangylaidd at y Proffeswr diffwrth hwn, i edrych a ddygo ffwrth.

11. Y mae'r meddwl y dichon y Ffigys-bren barhau er hynny yn ddiffwrth, i ddangos, pan y bo Jesu Grist wedi gwneuthur y cwbl, y bydd i rai Proffeswyr barhau yn ddiffwrth.

12. Y mae'r penderfyniad o herwydd y meddwl yma, i w dorri ef i lawr yn y diwedd, yn rhag-

rhag-fynegiad lïer o dragwyddol ac anniangol
ddamnedigaeth y cyfryw Broffeswyr.

Ond i dorri y ddammeg hon yn rhannau,
ac i lefaru yn fwy neilltuol, er mor fyrred ag
y gallwyf, ar bob rhan o honi.

*Yr oedd gan Un Ffigys-bren wedi ei blannu yn ei
Winllan.*

Y mae'r Un, fel y dywedais i chwi yn gof-
od Duw'r Tad ger ein bron, fel ag y mae yn
cael ei fynych ofod allan yn y Testament
Newydd.

Deliwch sylw gan hynny, nad yw yn beth
newydd os cewch Ffigys-brennau anffrwythlon,
neu Broffeswyr diffwrth yn Eglwys Dduw;
fel ag y gwelwch yma bren, pren diffwrth,
pren Ffigys diffwrth yn y Winllan. Nid yw
dwyn ffwrth mor hawdd a chymmeryd pro-
ffes yn llaw; y mae yn hawdd i ddyn ynwif-
go a golwg deg yn y cnawd, ei ofod allan
mewn geiriau, a dywedyd ymdwyma ac ymddi-
gona ar y pethau gorau. Nid yw yn anhawdd
gwneuthur y pethau hyn ynghyd a phethau
eraill; ond i fod yn ffwrthlon, dwyn ffwrth
i Dduw, nid yw pob pren yn gwneuthur hyn,
ie pob Ffigys-bren ag fy'n ngwinllan Duw.
Y mae'r geiriau hynny hefyd, Ioan xv. 2.
*Pob cangen ynof fi heb ddwyn ffwrth, y mae efe yn
ei thynnu ymaith, yn gwirio'r un peth.* Y mae
canghennau yn Nghrist, ynghorff dirgeledig
Crist, (sef ei Eglwys ei Winllan) nad yw yn
dwyn ffwrth, o herwydd pa ham y mae llaw
Duw yn eu torri ymaith, *Paham, a mi yn dis-
gwyl iddi ddwyn Grawn-wîn, y dug hi Rawn
gwylltion?* Efray v. 4. Hynny yw, dim ffwrth
oll ag oedd yn gymmeradwy gyda D U W.

Drachefn, Hof. x. 1. *Gwinwydden wag yw Israel, eise a ddwg ffrwyth iddo ei hun, dim i Dduw; y mae yn ddiffirwyth i Dduw. Y mae'r Scrythurau hyn, ynghyd â llawer mwy yn dangos i ni wirionedd y sylwiad, y gall Ffigys-brennau anffirwythlon, neu Broffeswyr diffirwyth fod yn Eglwys Dduw.*

Yr oedd gan Un [Ffigys-bren.]

Er fod rhai diffirwyth yn Eglwys Dduw; etto, fel ag y dywedais, y maent i'r golwg fel y lleill o'r soed, Ffigys-bren, nid Derwen, Helygen, Draenen, neu Ddrynienn, ond Ffigys-bren. *Ezec. xxxiii. 31. Deuant hefyd attat fel y daw y bobl. — Eſay lviii. 2, 3, 4. Ewyllysiant wybod fy ffyrdd, fel cenedl a wnelai gyfiawnder, ac ni wrthodai farnedigaeth eu Duw; gofynant i mi farnedigaethau cyfiawnder, ewyllysiant nesau at Dduw; ac etto ond Proffeswyr anfuddiol, a diffirwyth. Yr oedd Judas hefyd yn un o'r ddeddeg, yn Ddyfeybl, Apostol, Pregethwr, yn Swyddwr, i.e. yn gyfryw un nad oedd neb o'r un ar ddeg yn ammen am dano, ond yn ei dderchafu uwchlaw iddynt eu hunain, pob un yn gwaelddi allan. Ai myfi yw? Ai myfi yw? Marc xiv. 19. Nid ydym yn cael fod un o honynt, fel ag y darllenwn (Ioan vi. 70.) yn ammen Judas, etto yngolwg Crist eise oedd y Ffigys-bren diffirwyth, Cythraul, y Proffeswr anffirwythlon. Fe ymadawodd y Morwynion ffol hefyd a'r byd gyda'r lleill, yr oedd ganthynt Lampau a Goleuni, a chwedl cael eu deffroi gyda'r lleill; i.e. bwy tuont mor hyderus a myned allan gyda'r waedd hanner nos gyda'r lleill; gan feddwl y gallent edrych yng Wynneb Crist pan eisteddai ar Orsedd Barn gyda'r*

gydâ'r lleill; ac etto ond rhai ffol, Ffigys-
brennau anffrwythlon, ond Proffeswyr di-
ffrwyth: Llawer, medd Crist, (Mat. vii. 22,
23.) *a ddywedant wrthyf yn y dydd hwnnw,*
hyn a hynny, ac a chwedleuant hefyd am lawer
o weithredoedd rhyfeddol; etto, wele nid yw
yn cael dim ynddynt ond ffirwythau ang-
hyfiawnder; Proffeswyr cwbl anffrwythlon
oeddynt.

Yr oedd gan Un Ffigys-bren [wedi ei blannu.]

Y mae'r gair hwn [plannu] hefyd yn cyr-
haeddyd ymhell; y mae yn meddwl un wedi
ei gymmeryd allan o'i dir naturiol, neu wedi ei
fymmod o'r lle y tyfodd unwaith; un ag sydd
dybygit wedi cael ei alw, a'i ddeffroi; ac nid
yn unig felly, ond wedi ei ddwyn trwy law
gadarn o'r byd i'r Eglwys; o natur i ras, o
bechod at Dduwioldeb. Sal. lxxx. 8. *Mudaist*
Winwydden o'r Aipht: bwriast y Cenhedloedd
allan, a phlennast hi. Yr oedd rhai o gang-
hennau y Winwydden hon, yn Broffeswyr
diffirwyth.

Y mae'n rhaid casglu gan hynny, fod y Pro-
ffeswr hyn, er ei fod yn parhau yn ddiffirwyth,
etto ym marn a golwg yr Eglwys wedi ei iawn
ddwyn iddi, sef trwy gyffes ffydd, cyffes Pe-
chod, lliw o edifeirwch ac adgenhedliad; fel
hyn y mae gau frodyr yn ymlusgo i mewn
yn ddiafrybod. Y mae'r gair hwn, plannu,
yn arwyddocau'r holl bethau hyn; ie ym-
hellach, fod yr Eglwys yn fodlon iddynt, yn
cyfruno iddynt gael aros yn yr ardd, ac yn eu
cyfrif yn iach fel y lleill. Ond Proffeswyr di-
ras, Ffigys-brennau anffrwythlon ydynt ger
bron ac yng wydd Duw.

O herwydd

O herwydd pa ham un peth yw bod YN yr Eglwys, neu mewn proffes; a pheth arall yw bod O'R Eglwys, ac yn perthyn i'r deyrnas honno a baratowyd i'r Saint, ac fy felly mewn gwirionedd: Ond etto, *wedi ei phlannu, a hwyddda hi? gan wywo omi wywa, pan gyffyrddo gwynt y Diwyrain â hi? yn rhigolau ei thwŷ y gwywa.* Ezec. xvii. 10.
Yr oedd gan Un Ffigys-bren *wedi ei blannu yn [ei] Winllan.*

Yn (ei) Winllan, Nid oes dim ofn ar Ragrithwyr i ddyfod â chalonnau pudron ger bron Duw i Seion. Y mae'r geiriau hyn yn dadcuddio i ni ryw fath o hyfdra ac eondra calongaled rhyfeddol: canys pa ryfig mwy, pa gynnig uwch, nag i ddyn di ras, di wir wybodæth o Dduw, i wthio ei hunan (yn y cyflwr hynny) i Dŷ neu Eglwys Dduw; neu wneuthur Proffes o honno, a dymuno cael ei alw ar enw Duw?

Canys y mae'r dyn ag fydd yn gwneuthur proffes o Grefydd Jesu Grist, *wedi cymmeryd enw Duw arno ei hun*, yn cael ei alw â'i gyfrif yn awr (pa mor ddiffwrwyth bynnag ger bron Duw neu ddynion) fel dyn sy'n ymdrin â Duw, yn un ag y mae Duw yn ei arddel, ac y faif Duw trosto. Y mae'r dyn hwn, meddaf, yn dwyn cymmaint a hyn ar ddeall pawb ag fydd yn adnabod ei fod yn Broffeswr. Y mae dynion sy'n hollol mewn cyflwr natur, yr wyf yn meddwl, dynion heb ddyfscr gelfyddyd gythreulig o ragrithio, yn ofni meddwl gwneuthur fel hyn, *Eithr ni feiddiai neb o'r lleill ymgysylltu â hwynt: ond y bobl hyn oedd yn eu mawrhau*, Act. v. 13. Ac yn wir y mae hyn yn anfodloni Duw; *Hwy ddygasant, medd efe, rai dienwaededig i'm Cysgr.* A thra-
chefs,

chefn, Eſay i. 12. *Pan ddeloch i ymddangos ger fy mron, piwy a geisiodd hyn ar eich llaw, ſef ſengi fy nghynteddau?* medd Duw. Ni ddariu iddynt gan hynny ddyſcu'r hyſdra hyn gan neb yn y byd gweledig, hwy a'i dyſgalant gan y Diafol yn unig, canys eſe, ac eſe yn unig, a'i ddyſcyblion, ſy'n anturio dangos eu hunain yn yr Eglwys ger bron Duw. Plant yr un drwg yw'r Eſrau; yr Eſrau hynny yw y Rhagrithwyr, Eppil Satan, Cenhedlaeth Gwiberod, y rhai ni allant ddiangc Barn Uffern.

[Yr oedd gan Un] *ffigys bren wedi ei blannu yn ei Winllan.*

Nid yw yn dywedyd, iddo blannu Ffigys-bren; ond fod Ffigys-bren yno, yr oedd gan un, neu fe gafodd Ffigys-bren wedi ei blannu yn ei Winllan.

Ni addef y Duw mawr, mai ei waith ef yw'r Ffigys-bren anſſrwythlon, neu'r Broffeswyr diſſrwyth, neu bren o'i ddygiad, ef i mewn; nid yw'r teſtyn ond dywedyd yn unig, fod ganddo un yno. Y mae hyn yn gyffelyb iawn i hwnnw yn Mat. xv. 13. *Pob Planhigyn yr hwn ni's plannodd fy Nhad nefol, a ddiwreiddir.* Dyma drachefn Blanhigion yng Winllan Duw, na addef ef ddim mai eſe a'i plannodd. Ac y mae dybygit yn amlygu, fod llawer o'r cyfryw yn ei Winllan — *pob planhigyn*, neu'r holl blanhigion, neu Broffeswyr a ddaeth i gynnulleidfara'r Saint, neu i broffes Crefydd, heb Dduw a'i Râs, a ddiwreiddir.

A phan ddaeth y Brenhin i mewn i weled y Gwahoddedigion, eſe a ganſu yno ddyn heb Wiſg priodas am dano: ac eſe a ddywedodd wrtho, Y cyſaill, pa fodd y daethofst i mewn yma, heb fod gennyf Wiſg priodas? Mat. xxii. 11, 12. Dyma un

un mor ddichellgar ac mor gyfrwys, fel y twyllodd yr holl Wahoddedigion; fe ddaeth i mewn, ac fe ymgadwodd yn yr Eglwys, ie, hyd nes daeth y Brenhin ei hun i weled y Gwahoddedigion. Ond ni ynnillodd y cyfrwyfdra ddim iddo; ni ddallodd hyn ddim o lygaid y Brenhin; ac ni wyrddodd farn y cyfrawn. Fe ddarfu i'r *Y cyfaiit, pa fodd y daethost i mewn yma?* ei orddiwes yn y diwedd, sef gwrthodiad cyhoeddus; fe ddarfu i'r Brenhin ei ganfod a'i gyhoeddi yngwydd pawb ag oedd yno yn brelennol. *Pa fodd y daethost i mewn yma?* Ni ddygodd fy Nhada ddim o honot, ti yma, ni ddygais i ddim o honot yma, ni ddygodd fy Ysbryd i ddim o honot yma, nid wyt ti ddim o blaniad fy Nhada nefol, *Pa fodd y daethost i mewn yma?*

Ioan x. i. Yr hwn nid yw yn myned i mewn trwy'r drws i gorlan y defaid, eithr fydd yn dringo ffordd arall, *Lleidr ac Ysbeiliwr yw.* Y mae'r teitlyn hwn hefyd yn gyflawn ac yn eglur i'n pwrpas; canys ni ddaeth y dyn hwn i mewn trwy'r drws, etto fe ddaeth i'r Eglwys, fe ddaeth i mewn trwy ddringo; fe dorrodd i mewn trwy'r Ffenestr, fe gafodd ryw beth o oleuni a gogoniant Eifengyl ein Harglwydd Jesu Grist yn ei ben, ac felly (ystruan calon-galed fel ag oedd) fe rhygodd i ymwithio i mewn ymhlith y plant. Ond pa fodd yr edrychir ar hyn? Pa beth y mae'r Brenhin yn ddywedyd am dano? Beth, dyma ei arwyddnod, *Lleidr ac Ysbeiliwr yw.* Gwelwch yma hefyd, a addefir fod pawb o blaniad Duw, ag y fy'n dyfod i'w Eglwys, neu i broffesu ei enw.

Yr oedd gan Un Ffigys-bren. Yr oedd ganddo un heb wifg briodas, yr oedd ganddo

Lleidr

Leidr yn ei ardd, yn ei briodas yn ei dŷ, fe ddringodd y rhai'n ryw ffordd arall. Y mae llawer ffordd i ddyfod i Eglwys Dduw, ac i broffes o'i enw, heb ddyfod i mewn trwy'r Drws.

1. Y mae'r ffordd o gelwydd a gwemiaith, trwy'r bwlch hwn y daeth y *Gibeoniaid* i mewn *Jos. ix. 3, 4, &c.*

2. Y mae Ffalsder weithiau mewn rhai bugeiliaid, naill ai o herwydd perthynasau cnawdol, neu'r cyffelyb; trwy'r twll hwn y daeth *Tobia* gelyn Duw i mewn, *Neh. xiii. 4, 5, 6.*

3. Y mae weithiau esgeulusdra a gormod o anhwiadwriaeth, yn yr holl Eglwys; fel hynny y daeth y dienwaededig i mewn, *Ezec. xlv. 7, 9.*

4. Drachefn weithiau, bydded yr Eglwys byth mor wiliadwrus, etto y mae rhai yn cael cymmaint o nerth oddiwrth y Cythraul, fel ag y twyllant bawb ac y deuant i mewn. Y mae rhai'n yr un fath ladron ag y mae *Paul* yn achwyn arnynt; *Y brodyr gau a ddaeth i mewn* (yn ol y *Saesonaeg*) *yn ddiaurwybod, Gal. ii. 4.* Y mae *Judas* hefyd yn gwaeddi yn erbyn y rhai'n, *Rhyw ddynion wedi ymlusgo i mewn. Jud. iv. wedi ymlusgo i mewn!* Beth a oedd-ynt mor isel! *Gostyngeiddrwydd ewylllysgar, (Col. ii. 23.) heb arbed y corph, nid mewn bri i ddigon'r cnawd.* O'r fath rith o hunan-wadiad fy gan rai o'r ymlusgiaid hyn, ag y fydd er hynny (fel ag y cawn eu hadnabod) iw cyfrif yn ffeidd-dra i *Israel. Lef. xi. 43, 44.*

Eithr mewn tŷ mawr nid oes yn unig Lestri o aur ac o arian, ond hefyd o bren ac o bridd, a rhai i barch, a rhai i amharch, 2 Tim. ii. 20.

Wrth

Wrth y geiriau hyn y mae'r Apostol dybygit yn barnu mai gwirionedd yw, mai fel ag y bu, felly y bydd, y cyfryw Ffigys-brennau, y cyfryw Broffeswyr diffrwyth a'r rhai'n yn y ty, pan fo rhai wedi gwneuthur eu gorau; fel ag y mae mewn ty mawr yn wastadol lestri i amharch, yn gyntal a rhai i barch a gogoniant; llestri o bren ac o bridd, yn gyntal ag o aur ac arian: Felly gan hynny y mae'n rhaid fod Proffeswyr prenaidd, yngardd Duw, y mae'n rhaid fod proffeswyr priddlyd, daearol yn ei Winllan; ond y mae'r gair hwnnw dybygwn yn air cnofedig, *a rhai i amharch*. Y mae'r gair yn Rhuf. ix. 21, 22. yn ddychrynadwy; ond fe dybygit fod hwn yn myned tu hwnt iddo; nid yw *hwnnw* ond llefaru am yr Anetholedigion yn gyffredinol, ond *hwn* am y cyfryw yn neilltuol; nid yw *hwnnw* ond son am eu gwaith yn ymgaledu mewn ffordd gyffredin; ond *hwn*, y rhaid eu dioddef i ymlusgo i'r eglwys, i gymhwyso eu hunain i'w lle, i'w lle eu hunain, Act. i. 25. Y lle a baratowyd i'r cyfryw a'r cyfryw yn unig, Fel ag y dywedodd yr Arglwydd Jesu unwaith wrth y *Phariseaid*, *Y rhai a dderbyniant farn fwy*. Luc. xx. 47.

Ffigys-bren amfrwythlon, Broffeswr diffrwyth a glywaist yr holl bethau hyn? a ystyriaist nad yw Duw yn addef fod y Ffigys-bren hwn yn eiddo ef, ond yn gwadu mai nid efe a'i plan-nodd, ac a'i dygodd i'r briodas? Onid wyt yn gweled dy fod yn cael dy alw yn Lleidr, ac yn Yfseiliwr, ag sy wedi dringo neu ymlusgo i mewn trwy rhyw ffordd heb y drws: Onid wyt yn clywed fod Proffeswyr prenaidd priddlyd yn Nhy Duw, ac nad oes un lle a wahanetha i gymhwyso'r cyfryw i Uffern, ond

ond Ty, Eglwys, a Gwinllan Duw! Ffigys-
bren anffrwythlon! Gristion diffwrth! A
oes dim o dy glustiau yn tingcian!

Ac [efe] a ddaeth i geisio Ffrwyth arno.

Pan gaffo dyn broffes, a chweddi ymwrthio i
Dy ac Eglwys Dduw; y cwestiwn yn awr yw,
nid a oes bywyd ganddo, a ydyw yn iach yn
ei egwyddorion, ond a oes ffrwyth ganddo,
efe a ddaeth i geisio ffrwyth arno. Nid yw
yn matteru pwy a'th ddygodd i mewn, ai
Duw neu'r Diafol, neu'th galon wag-hunanol
dy huni; ond a oes ffrwyth gennyt? A wyt
yn dwyn ffrwyth i Dduw? *A phob un sydd yn
enwi enw Crist, ymadawed oddiwrth anghyfiawnder,*
2 Tim. ii. 19. Nid yw yn dywedyd,
am i bob un ag sydd a gras gantho i wneuthur
felly, neu y rhei'ny ag sydd ag Ysbryd Duw
ganddynt; ond *Pob un sydd yn enwi enw Crist,*
ymadawed oddiwrth anghyfiawnder.

Am ba beth y mae dynion yn ymdrin a
Chrefydd? pabam y mae dynion yn galw eu
hunain ar enw yr Arglwydd Jesu, os nad yw
Gras Duw ganddynt, os nad yw Ysbryd Crist
ganthynt. Y mae Duw gan hynny yn dis-
gwil ffrwyth: Pa beth y maent yn ei wneu-
thur yn y Winllan? gweithient, neu aent all-
an, y mae yn rhaid i'r Winllan gael gweith-
wyr ynddi: *Fy mab, dos, gweithia heddyw yn
fy Ngwinllan,* Mat. xxi. 28. O herwydd pa
ham ni bydd i eisiau Gras, ac eisiau'r Ysbryd,
ddim attal Duw rhag dyfod i geisio ffrwyth;
Ac efe a ddaeth i geisio ffrwyth arno, Luc viii. 8.
Y mae yn ceisio arno yr hyn dybygite oedd
ganddo: y mae pob un ag sy yn y Winllan, a
Thy Dduw, yn addo iddo ei hunan, yn proffesu
i eraill, ac fe fyn i bawb gredu fod egwyddor-
ion

ion nefol ynddo; pahan gan hynny na ddy-lai Duw geisio ffrwyth.

Am y rhei'ny ag fydd am gael eu galw yn gristiannogion, yn rhai yn ofni Duw, ac etto yn ddigydwylbed o ddwyn ffrwyth iddo; y mae yn dywedyd wrth y cyfryw, *Ewch! gwa-sanaethwch bob un ei eulunod, ac ar ol hyn hysyd, oni wrandewch arnaf fi, &c.* Ezech. xx. 39. Ffigys-bren diffwyth, a wyt yn clywed? Y mae Duw yn disgwil ffrwyth, y mae yn galw am ffrwyth; ie, fe ddaw ar fyrr i geisio ffrwyth ar y Ffigys-bren hwn. Ffigys-bren diffwyth! naill a'i dwg ffrwyth, neu dos allan o'r Winllan, (ac etto fe fydd dy gyflwr wedy'n yn ddamnedig anrhaethadwy) ie, gad i mi chwanegu, os na ddygi ffrwyth nac ym-adael, fe dynn Duw ei Enw allan o'th Enau, Jer. xlv. 26. Efe a fynni ffrwyth. Ac mi a ddywedaf ymhellach, os na wnai un o'r ddau, etto fe ddaw yn wastadol mewn cyhawnder i geisio ffrwyth. Ac ofer fydd i ti gyfrif hyn yn galedi; Efe a *fed lle ni hauodd, ac a gasel lle na's gwasgarodd*, Mat. xxv. 24, — 26. Ffigys-bren anffrwythlon a glywi?

Hol. Beth os nad oes dim Gras gan y Dyn?

Atteb. Ie, gan fod proffes ganddo.

Ac efe a ddaeth i geisio ffrwyth [arno].

Nid yw Eglwys gan hyany a phroffes yn lleoedd ag y dichon gweithredwyr anwiredd guddio eu hunain, a'u pechodau oddiwrth Dduw. Fe feddyliondd rhai gynt, gan y gall-ent waeddi *Teml yr Arglwydd, Teml yr Arglwydd*, eu bod wedi eu gwaredu, neu fod caniatad ganddynt i wneuthur y ffieidd-dra oeddynt yn ei wneuthur; fel rhai yn ein dyddiau ni. Ca-nys pwy [meddant] fydd a hawl i'r creadur-iaid,

iaid os nid Cristïannogion, os nid Proffeswyr, os nid aelodau eglwyfig? Ac oddiwrth y cael-
iad hyn, yn rhoi'r ffrwyn i wchwantau affeolus
ar ol balchder, traha, glythineb, yn pefci eu
hunain yn ddiofn, Jud. 12. Yn dwbio eu
hunain a llygredd-gynhyrfol wisgoedd yr oes-
oedd: yn rhodio a gyddfau estynniedig, bron-
nan noethion, tal-wisgoedd (gwisgoedd tal-
cen) crychlyd, ymddygiadau trythyll, mewn
gwisgoedd gwychion, wedi eu cymmysgu a
pherlau, a pherhau gwerthfawr. Ni chaf
chwilio yma am eu bywydau, eu hymddygi-
adau gartref, yn eu conglau a'i tyllau dir-
gel; ond yn fôr, nid oes gan ddynion o'r Yf-
brydoedd hyn, yr egwyddonion a'r tueddiadau
hyn, ond canghennau gweigion, canghennau
heb ddim o'r ffrwyth ag y mae Duw yn ei
ddisgwil, ac y daw ar fyrr i w geisio.

Ffigys-bren diffwrth, nid oes caniatad i
ei trwyth Broffes; nac oddiwrth Arglwydd y
Winllan, i ddwyn y Grawn-fyddiau *Ganorrah*
hyn: Ni bydd i'r Winwydden, nac ychwaith
dy waith yn ymwthio i fysg y prennau yno,
dy guddio rhag llygad holl weledig Duw. Y
mae llawer yn gwneuthur Crefydd yn lloches,
a Christ yn gyfgodlwyn, a thrwy hynny i gudd-
io eu hunain, a'u drygioni oddiwrth ddynion.
*Ond y mae Duw yn gweled eu calonau, ac yn
nodi gwadnau eu traed, ac yn gwiliad ar eu holl
twybrau.* Ac yn y diwedd, pan caffer eu han-
wiredd yn atcas, fe wna Duw naill ai faro
a chalon galedwch, ac felly eu gadael, neu
eu deffroi i ddwyn ffrwyth. Ffigys-bren di-
ffwrth, am ffrwyth y mae'n edrych, ffrwyth
y mae yn ei geisio ac yn ei ddisgwil!

Ond beth! dyfod i bresenoldeb Duw i bechu.
Beth, dyfod i bresenoldeb Duw i guddio dy
bechod.

bechod. Oeh ddyn! Gardd Duw yw'r Eglwys, a Christ Jelu yw Apostol ac Archoffeiriad ein cyffes ni. Beth! dyfod i'r Ty a elwir ar fy Enw! a Lle preswylfa fy ngogoniant! Sal. xxvi. 8. *Lle mae'm llygaid a'm calon yn wastadol.*, i Bren. ix. 3. Beth, dyfod yno i bechu, i guddio dy bechod, i gelu dy bechod! Perllan o Bomgranadau yw ei blanhigion ef a ffrwyth peraid, Can. iv. 13. A phob pryd ag y mae yn dyfod iw ardd, i edrych am ffrwythydd y dyffryn y mae yn dyfod; ac i *weled a flodeuasai y Winwydden, ac a flodeuasai y Pomgranadau.*

Ie, medd efe, *Efe a ddaeth i geisio ffrwyth ar y Ffigys-bren hwn.* Lle hyfrydwch Duw yw'r Eglwys; lle y mae yn dymuno bod yn wastadol, yno y mae nos a dydd. Y mae yno yn edrych am ffrwyth, i geisio ffrwyth gan dawb, a chan bob pren yn yr ardd. O herwydd pahan bydded sicr it', O ddyn diffwrth, y mae yn rhaid bod dy ffyrdd yn agored ger bron llygaid yr Arglwydd. Fe welir *un dda-fad ddu* yn fuan, er ei bod ymhlith llawer o rai eraill; fe ddelir sylw ar honno ar yr olwg gyntaf; y mae ei gwahan liw yn ei bradychu yn wastadol. O herwydd pa ham, meddaf, nid yw'r eglwys a phroffes yn lleoedd ag y dichon gweithredwyr anwiredd ymguddio oddiwrth y Duw hwnnw, ag y fydd yn ceisio ffrwyth; *fy Ngwinllan, medd Duw, fydd ger fy mron, Can. viii. 12.*

Ac efe a ddaeth i geisio ffrwyth arno, (ac ni's cafodd.)

Ffigys-bren diffwrth, gwrando; y mae'n barhad yn ddiffwrth yn arwydd ofnadwy, dy fod i ddyfod i ddiwedd truenus, fel ag y mae

y mae diwedd-glo'r ddammeg hon yn dangos.

Ac ni's [cafodd] *dim* oll, neu ddim wrth fodd Duw: Canys pan y mae yn dywedyd, Efe a ddaeth i geisio ffrwyth arno, ei feddwl yw, Ffrwyth cymmwys i Dduw, [Heb. vi.] ffrwyth peraid, ffrwyth da a melus.

O ddyn, nid pob math o ffrwyth a wasan-aetha; nid ydys yn cyfrif ffrwyth drwg ond fel *dim*. Pob pren yr hwn nid yw yn dwyn ffrwyth da, a dorri i lawr, ac a deffir yn tân. Mat. iii. 10.

1. Y mae ffrwyth gan broffeswyr ag sy'n gwywo, ac felly nid yw byth yn addfedu, ffrwyth ag sy'n cael ei daro yn ei dwf, ac nid yw yn dyfod i addfedrwydd, ac fe gyfrifir hwn yn *ddim* ffrwyth. Dyma'r ffrwyth y mae'r proffeswyr hynny yn ei ddwyn, ag fydd a llawer o ddechreuadau teg neu flodau: ac y fydd yn gwneuthur llawer cynnig teg am edifeirwch a diwygiad; sy'n dechreu gweddio, ymroi, ac i dorri ymaith eu pechodau trwy gyfiawnder; ond yn ymaros ar y dechreuadau hynny, heb ddwyn ffrwyth i berffeithrwydd, ffrwyth wedi gwywa, wedi brychu a'i ddeisio yw ffrwyth y dyn hwn, ac mewn effaith *dim* ffrwyth yn y byd.

2. Y mae ffrwyth rhy fuan, y mae hwn fel Glaswellt neu Lafur pen Tai, Sal. cxxix. 6. neu'r hwn sy'n tyfu ar y dommen, sy'n tyfu i fynu yn sydyn iawn, yn ddiammwyth, a chorïennau hirion, a golwg fawr, ac etto yn y diwedd yn ddi gnewyllyn. Dyma'r ffrwyth fydd iw gael gan y proffeswyr, ac sy'n cael eu deffroi, a'u hargyhoeddi yn sydyn, ac felly eu gwneuthur mor ystyriol o'u cyflwr, fel y maent yn ysgwyd yr holl deulu,

yr holl long, a'r dref. Y maent yn llefain yn ddyfal iawn tros ennyd, yn daer, yn dofturus, yn alarus, ac etto nid yw'r cwbl ond gloes, ing sydyn, a llewyg, nid ydynt yn dwyn ffrwyth trwy amynedd. Dyma'r ffrwythau a elwir y *Blodeuyn diflannedig*, Esay xxviii. 4.

3. Y mae ffrwyth halogedig, a drwg-flas, (Jer. xxiv. 2, 3.) bydded cyhyd ac y mynno yn tyfu; y mae'r gwreiddyn wedi sychu i fynu, ac ni ddichon drosglwyddo nodd i'r canghennau i addfedu'r ffrwyth. Dyma ffrwyth y proffeswyr hynny, ag sydd a'u calonnau wedi ymddi-eithro oddiwrth gymmundeab a'r Ysbryd Glan, ffrwyth pa rai sy'n tyfu o honynt eu hunain, o'u doniau a'u cynheddfau, grym eu deall, egwyddorion naturiol neu moesol. Y mae y rhai'n er eu bod yn dwyn ffrwyth, yn cael eu galw yn Winwydd gweigion; y cyfryw nad yw yn dwyn ffrwyth i Dduw. *Eu gwraidd a wywodd, a dwyn ffrwyth ni's gwnant: ac os cenhedlant, etto haddaf anwyl blant eu crothau*, Hos. ix. 16.

Y mae ffrwyth gwyllt; *efe a ddisgwiliodd iddi ddwyn Grawn-win, a hiithau a ddugrawn gwyllt*, Esay. v. 4. Yr wyf yn dal sylw, mai fel ag y mae coed a llyfiau ag sydd yn hollol o'r iawn ryw, yn ardderchog, ac yn gymmwys i'r winllan; Felly mae eu cyffelyb hefyd, ond yn wyllt, nid o'r iawn ryw, ond yn anardderchog. Y mae grawn-win a grawn gwyllt; gwinwydden a gwinwydden wyllt, rhoswydd a graban; blodau, a blodau gwyllt; afalau, ac afalau gwyllt, y rhai ydym ni yn eu galw yn afalau furion. Yn awr am y ffrwythau a ddygo'r pethau gwyllt hyn, pa fodd bynnag y gallant fodloni plant i chwaraeu a hwynt

hwynt, etto nid yw'r doeth a'r pwyllog yn eu cyfrif ond o ychydig neu ddim defnydd. Y mae hefyd genhedlaeth o broffeswyr yn y byd, ag fydd, er eu holl broffes, yn wyllt wrth natur; ie, yn gyfryw na thorrwyd erioed mo honynt oddiar yr Olewydden wyllt, heb gael eu plannu erloed etto yn y wir *Olewydden*. Yn awr ni ddichon y rhai'n ddwyn dim ond grawn gwylltion, ni allant ddwyn ffrwyth i Dduw. Dyma pa fath rai yw'r holl rai hynny a gymmerodd proffes yn ysgafn i fynu, ac a ymlusgasant i'r winllan heb ail-enedigaeth, a'r fendith o adgenhedliad.

5. Y mae hefyd ffrwyth allan o amser, *fel ag y mae'r ffigys-bren yn bwrw ei ffigys gleision*, Dat. vi. 13. ffrwyth allan o amser, ac felly dim ffrwyth wrth fodd Duw.

Y mae dau fath o Broffeswyr ag sy'n ddarostyngedig i ddwyn ffrwyth allan o amser.

1. Y rhai fydd yn dwyn [ffrwyth] yn rhy gynnar.

2. Y rhai fydd yn dwyn [ffrwyth] yn rhy ddiweddar.

Yn gyntaf. Y rhai sy'n dwyn ffrwyth yn rhy gynnar. Y maent y cyfryw ag sy'n derbyn y gair yn bresennol gyda llawenydd; ac yn y man, cyn gwreiddio i wared, yn egino i fynu; ond heb wreiddyn ganddynt, pan godo yr haul y maent yn gwywo, ac yn marw yn druenus heb ffrwyth. Dyma'r proffeswyr ysgafn anystyriol hynny, ag fydd yn meddwl nad oes dim ond tangnefedd yn canlyn yr Efyngyl; ac yn y man yn llawenhau wrth y newyddion, heb ragweld y drwg: Felly pan delo'r drwg, a hwythau yn ddiarfau, ni allant sefyll yn hwy, y maent yn marw, yn gwywo, ac heb ddwyn dim ffrwyth. *Yn awr a hwy* wyd

wyd ar y creig-leoedd, yw'r hwn fy'n gwranddo'r gair, ac yn ebrwydd trwy lawenydd yn eu dderbyn; ond nid oes ganddo wreiddyn ynddo ei hun, eithr tros amser y mae: a phan ddolo gorthrymder neu erlyd oblegid y gair, yn y fan efe a rwystrir, Mat. xiii. 20, 21. Fe ionir am rai yn Esay xxviii. 4. ag fydd ac ardderchawgrwydd ei gogoniant fel blodeuyn diflannedig; am mai ffrwyth cyn haf ydyw. Ffrwyth allan o iawn bryd yw pob un o'r ddau hyn.

Yn ail. Y mae y rhei'ny hefyd yn dwyn ffrwyth allan or iawn amser, ag fydd yn aros hyd nes darffo'r tymmor. Fe fydd Duw ei ffrwyth yn ei amser; meddaf, fe a'i derbyn gan y rhei'ny a'i dygo mewn iawn amserau, Mat. xxi. 41. y mae colli'r amser yn beryglus, aros hyd nes cauer y drws yn beryglus, Mat. xxv. 10, 11. Y mae llawer nad yw yn dyfod hyd nes cyfodo llif digofaint Duw yn rhy uchel iddynt i nosio trwodd, *Yn ddiau yn llifeiriant dyfroedd mawrion, ni chant nesau atto ef*, Sal. xxxii. 6. Y mae ffrwyth [ol llaw] Esau yn ofnadwy; *Canys chiwi a wyddoch ddarfod wedi hynny hefyd ei wrthod ef, pan oedd yn ewyllysio etifeddu y fendith; oblegid ni chafodd efe fe i edifeirwch, er iddo trwy dagrau ei thaer-geisio hi*, Heb. xii. 16, 17.

Felly hefyd meibion Israel, hwy a ddygasant ffrwyth eu hufudd-dod yn rhy ddiweddar; fe ddaeth eu *Wele ni*, Num. xiv. 40. yn rhy ddiweddar, eu *Ni a awn i fynu*, adn. 21, 22, 23. yn rhy ddiweddar. Yr oedd yr Arglwydd wedi tyngu o'r blaen, adn. 28, 29. *na chaent etifeddu y tir*. Y mae y rhai'n oll y cyfryw ag fydd yn dwyn ffrwyth yn rhy ddiweddar. Heb. xii. 17.—Luc. xiii. 25. Anffawd yr anetholedig yw gwneuthur pob peth yn rhy ddiweddar;

weddar; teimlo eisiau Gras yn rhy ddiweddar
gofidio a galaru am ei bechod yn rhy ddiwe-
ddar, ceisio edifeirwch yn rhy ddiweddar, ceisio
trugaredd yn rhy ddiweddar, a cheisio myned
i ogoniant yn rhy ddiweddar, Mat. xv. 11.

1. Fel hyn chwi welwch nad yw'r ffrwyth
a darewir yn ei dwf, sy'n gwywo, ac nad yw
yn dyfod i addfedrwydd, ddim yn ffrwyth.

2. Nad yw y firwyth fydyn hwnnw, fel
glaswellt neu lasur pentai, ag fydd yn gwywo
cyn addfedu ddim yn ffrwyth. Sal. cxxix. 6.

3. Nad yw y ffrwyth halogedig a drwg flas,
ddim yn ffrwyth.

4. Nad yw'r ffrwyth gwyllt, a'r grawn
gwylltion, ddim yn ffrwyth. Dat. vi.

5. Nad yw'r ffrwyth allan o amser, y cyfryw
ag fydd yn dyfod yn rhy gynnar neu yn rhy
ddiweddar, yr hwn nid yw yn dyfod mewn
iawn bryd, ddim yn ffrwyth.

Ac efe a ddaeth i geisio ffrwyth arno ac nis cafodd.

Nid oes dim wna'r tro ond ffrwyth: Mat.
xxi. 34. *Efe a edrychodd am Rawmwin, pan
wesaodd amser ffrwythau, efe a ddanfonodd ei
weision at y Llafurwyr, i dderbyn ei Ffrwythau hi.*

Hol. Ond pa ffrwyth y mae Duw yn ei
ddisgwil?

Att. Ffrwyth da. *Pob pren heb ddwyn ffrwyth
da, a dorrir i lawr, Mat. vii. 19.* Yn awr cyn y
byddo'r ffrwyth yn dda, y mae yn rhaid bod y
pren yn dda; canys nid yw ffrwyth da yn
gwneuthur pren da, ond pren da sy'n dwyn
ffrwyth da; *Ag asel rhai rawmwin oddiar ddain,
neu ffigys oddiar ysgall.* Y mae yn rhaid bod
y dyn yn dda, yn amgen, ni ddichon efe ddwyn
ffrwyth da; y mae yn rhaid iddo gael cyf-
iawnder cyfrifol fel y gallo sefyll yn gyfiawn
yngwydd

yingwydd Duw, rhag melldith y gyfraith. Y mae yn rhaid iddo gael egwyddor o gyfiawnder yn ei enaid, yn amgen pa fodd y dichon ddwyn ffrwythau da; a thyma pa ham y mae ffrwythau crifftion yn cael eu galw (Gal. v. 22; 23.) yn ffrwythau'r Ysbryd, *Ffrwythau Cyfiawnder y rhai sydd trwy Jesu Grist*, Phil. i. 11. Ffrwythau yr Ysbryd, o herwydd pa ham y mae yn rhaid bod yr Ysbryd yno: Ffrwythau cyfiawnder, o herwydd pa ham y mae yn rhaid bod cyfiawnder yno yn *gyntaf*; ond i ofod allan rai pethau neilltuol yn fyrr.

1. Y mae Duw yn disgwil ffrwyth cyfatebol, ac addas i edifeirwch, yr hwn wyt ti yn feddwl sy gennyt. Y mae pob un ag fy mewn proffes, a chweddi gwthio ei hunan i mewn i'r Winllan, yn cymmeryd arno fod edifeirwch gantho; yn awr gan y cyfryw eneidiau y mae Duw yn disgwil ffrwythau addas i edifeirwch; Mat. iii. 8. *Dygwch gan hynny ffrwythau addas i edifeirwch*, neu cyfatebol i broffes o'r athrawiaeth o edifeirwch. *Ffigys-bren diffrioyth*, gan dy fod yn broffeswr, a chweddi dyfod i'r Winllan; yr wyt yn sefyll ger bron Arglwydd y Winllan, fel un o brennau'r ardd: o herwydd pa ham y mae yn disgwil ffrwyth oddi wrthyt ti, fel oddiwrth y lleill o brennau'r Winllan; ffrwyth, meddaf, ac a ddatguddio mewn calon a bywyd, dy fod yn un ag sydd yn gwneuthur gwir broffes o edifeirwch. Ti addywedaist trwy dy broffes, *Yr wyf yn deimladwy o ddrwg pechod*: Yn awr gan hynny, arwain y cyfryw fywyd ag a ddangoso dy fod yn deimladwy o ddrwg pechod. Ti addywedaist trwy dy broffes, *Yr wyf yn drist am fy mhechod*: Felly gan hynny, arwain y cyfryw fywyd ag a ddangoso y *Tristwch* hyn. Ti addywedaist

wedaiſt trwy dy broffes, *Ymae cywilydd arnaf
am fy mhechod*, Sal. xxxviii. 18. Ond arwain y
cyfryw fywyd ag a ddangoſo dy gywilydd hyn,
i ddynion am bechod, Jer. xxxi. 19. Ti ddy-
wedaiſt trwy dy broffes, *Yr wyf wedi troi
oddiwrth, gadael heibio, a dyfod yn elyn i bob
rhith, drygioni.* 1 Theſ. v. 22. Ond Q! a
ydyw dy fywyd a'th ymarweddiad yn dangos
dy fod y cyfryw un? gochel Ffigys-bren di-
ffrwyth, rhag i'th fywyd roi'r celwydd i'th
broffes. Drachefn meddaf, *gochel*, canys fe
ddaw Duw ei hunan i ymofyn am ffrwyth;
Ac efe a ddaeth i geisio ffrwyth arno.

Y mae gennym rai proffeswyr, ag fydd yn
Saint yn unig ger bron dynion, pan y maent
oddi cartref; ond yn gythreuliaid ac yn wi-
berod gartref; yn Saint o ran proffes, ond
cythreuliaid mewn ymarferiad; Saint mewn
geiriau, ond pechaduriaid mewn calon a byw-
yd. Fe ddichon bod proffes gan y dynion
hyn, ond y mae'r ffrwythau addas i edifeirwch
yn eisiau.

Ffigys-bren diffrwyth! A ellir meddwl i'r
rhei'ny ag fydd yn amliwio (paintio) eu hunain
edifarhau erioed am eu balchder? i'r rhei'ny
ag fydd yn yngais ar ol y byd hwn, erioed
edifarhau am eu cybydd-dod? neu i'r rhei'ny
fydd yn rhodio a llygaid gwammal, erioed
edifarhau am eu chwantau cnawdol? Pa le
Ffigys-bren diffrwyth, y mae Ffrwyth edifei-
rwch y bobl hyn; ie onid ydynt yn hytrach
yn datcan i'r byd eu bod yn edifarhau am eu
proffes? Y mae eu Ffrwyth yn dangos fel pe
baent. Y mae eu balchder yn dywedyd, *fod
yn edifar ganthynt am ei gofyingeiddrwydd.*
Y mae eu cybydd-dod yn datcan eu bod wedi
blino hyderu ar Dduw; ac onid yw eu hym-
ddygiadau

ddygiadau anllad yn dadcan eu bod yn casau diweirdeb? Pa le mae dy Ffrwyth, Ffigys-bren diffwrth? nid yn unig tristwch a chywilydd am bechod, ond dychweliad oddiwrth bechod at Dduw yw edifeirwch, Heb. vi. Fe a'i gelwir *Edifeirwch oddiwrth weithedoedd meirwon*. A ydyw y duwiol dristwch hynny gennynt ag sy'n gweithio edifeirwch, er *fechydwrriaeth*, ni bydd edifeirwch o honi, 2 Cor. vii. 10. Pa fodd yr wyt yn dangos dy ofal, a'th ryddhad oddiwrth bechod; dy lid yn erbyn pechod; dy ofn i droseddu, dy wresog ddymuniad i rodio gyda Duw; dy fel tros ei enw a'i ogoniant yn y byd: a pha ymddial fydd yn dy galon yn erbyn pob meddwl anufudd?

Ond pa le mae ffrwyth yr edifeirwch hwn? pa le mae dy wilio, dy ymprydio, dy weddio yn erbyn gweddillion llygredigaeth? pa le mae dy hunan-ffieiddiad; dy wrido ger bron Duw am y pechod sy etto yn aros ynot? pa le y mae dy barch tyner i enw Duw a'i ffyrdd? pa le y mae dy hunan-ymwadiad a'th fodlondeb? pa fodd yr wyt yn dangos i ddynion wirionedd dy ddychweliad at Dduw? *A ymwrthodaist a chuddiedig bethau cywilydd, heb rodio mewn cyfrwystra?* 2 Cor. vi. 2. *A elli ganmol dy hun wrth bob cydwybod dynion yng Olwg Duw?*

Ac efe a ddaeth i geisio ffrwyth arno.

2. *Y mae Duw yn disgwil ffrwyth ag a atebodd'r Ffydd honno ag wyt ti yn gwneud proffes o honi.* Y mae'r proffeswr hwnnw ag sy wedi dyfod i winllan Duw yn dal fod gantho ffydd, y *sanctetddiolaf* ffydd, ffydd *Etholedigion Duw*. Och! ond pa le y mae dy ffrwythau, Ffigys-bren diffwrth? *Yr oedd Ffydd y Rhufeiniaid*

heb ffrwyth

yn

yn gyhoeddus yn yr holl fyd. Rhuf. i. 8. Ac yr oedd Ffydd y Thesalonïaid yn mawr gynhyddu. 2 Thef. i. 3.

Yr wyt yn proffesu dy fod yn credu fod gennyt hawl mewn byd arall; a wyt wedi ymadael a'r byd hwn, ffigys-bren diffwrwyth? yr wyt yn proffesu dy fod yn credu yn Nghrist; ai efe yw llawenydd a bywyd dy enaid? Ie, pa le mae dy gydsfurfiad ag ef, a'i dristwch a'i ddioddefiadau? Pa gyffelybiaeth ag ef y mae ei lesain, ei riddfan, ei waedu, a'i farweiddiad ef wedi ei weithio ynnot ti? A wyt yn cylch-arwain bob amser yn dy gorph farweiddiad yr Arglwydd Jesu? a ydyw ei fywyd ef hefyd yn eglur yn dy gorph di? 2 Cor. iv. 10. Ffigys-bren diffwrwyth, Dangos i mi dy ffydd trwy dy weithredoedd. Dangos trwy ymarweiddiad da, dy weithredoedd mewn mawneidd-dra doethineb, Jago ii. 18. — iii. 13.

Pa Ffrwyth, Ffigys-bren diffwrwyth, pa radd o sancteiddrwydd calon? canys y mae ffydd yn puro'r galon, Act. xv. 9. Pa gariad at yr Arglwydd Jesu? canys y mae ffydd yn gweithio trwy gariad, Gal. v. 6.

3. Y mae Duw yn disgwil ffrwyth cyfatebol i'r tymhorau gras wyt yn gael, cyfatebol i'r gwlaw sy'n descyn arnat. Fe allai dy fod wedi dy blannu mewn maes da, wrth ddyfroedd lawer, fel y gellit fwrw brig, a dwyn ffrwyth; fel y byddit yn winwydden neu ffigys-bren hardd-deg: A gaiff efe gan hynny ddim ceisio Ffrwyth, Ffrwyth cyfatebol i'r moddion? Ffigys-bren diffwrwyth, y mae Duw yn ei ddifgwil, ac efe a'i caiff hefyd, os bydd iddo byth dy fendirhio. Canys y ddaear, yr hon fydd yn yfed y gwlaw sy yn mynych ddyfod arni, ac yn dwyn llyfiau cymmyn i'r rhai, y llafurir hi edn-

ddynt, sy'n derbyn bendith gan Dduw; Eithr yr hon fydd yn dwyn drain a mieri, fydd anghymeradwy, ac agos i felldith; diwedd yr hon yw, ei llosgi, Heb. vi. 7, 8.

Enaid diffrwyth! pa sawl cawod o ras, pa gynnifer o wlith y nefoedd, pa sawl gwaith y rhedodd disglair ffrydiau dinas Duw heibio dy wraidd, er peri i ti ddwyn ffrwyth! Fe fydd cyfrif iw roi am y cawodydd, y ffrydiau, a'r diserion hynny sy yn descyn ar dy ganghennau; ac oni thystiolaethant i'th erbyn, mai cyfiawn yw dy llosgi! Clyw, a chryna, O Broffeswr diffrwyth! *Ffrwythau addas i'r broffes* wyt yn wneuthur o'r Efengyl y mae Duw'r Nefoedd yn ei ddisgwil. Y mae maddeuant pechodau yn yr Efengyl, Teyrnas Nefoedd a bywyd tragwyddol: Ond pa ffrwyth y mae'th broffes o grediniaeth o'r pethau hyn yn ddwyn yn dy galon a'th fywyd? A wyt wedi rhoddi dy hun i'r Arglwydd; a wyt yn fodlon i anturio dy holl feddiant tros ei enw yn y byd hwn? A wyt yn rhodio fel un ag fydd wedi ei brynu er gwerth, sef gwerth ei werthfawr waed ef?

4. Y mae Duw yn disgwil ffrwyth ag a fyddo cymmwys iddo ei hun, ffrwyth ag a'i gogoneddo ef; *Prennau cyfiawnder yw prennau yr Arglwydd, planhigyn yr Arglwydd, fel y gogonedder ef, ffrwyth ac arogl y Nefoedd arno, llawer o'r cyfryw ffrwyth: Canys, medd Crist, yn hyn y gogoneddir sy Nhad, ar ddwyn o honoch ffrwyth llawer, Joan xv. 8 Ffrwythau o bob math, newydd a hen; Ffrwyth yr Ysbryd fydd ymhob Daioni, a Chyfiawnder, a Gwirionedd. Ffrwythau ger bron y byd, ffrwythau ger bron y Saint, ffrwythau ger bron Duw, ffrwythau ger bron Angylion.*

O fy mrodyr, *Pa fath ryw ddynion a ddylem ni fod, y rhai a scrifennasom i'r Arglwydd, a chweddi galw ein hunain ar enw Israel? Hwn a ddywed, Eiddo'r Arglwydd ydwyf fi; a'r llall a'i geilw ei hun ar enw Jacob; ac arall a scrifenna a'i law, eiddo'r Arglwydd ydwyf, ac a ymgyfenwa ar enw Israel, Esay xlv. 5. Ffigysbren diffwrth, a wyt wedi scrifennu, a elwaist dy hunan ar enw Jacob, ac a ymgyfenwaist ar enw Israel? Yr wyt yn cymmeryd arnat dy fod wedi gwneuthur hyn oll, yr wyt wedi dyfod i'r Winllan, yr hwn wyt wedi dy blannu ymhlith y coed yng ardd Duw. Y mae Duw gan hynny yn disgwil am y cyfryw ffrwyth ag y fydd yn deilwng iw enw ef, ag y fydd yn gymmwys iddo ef; fel ag y mae'r Apostol yn dywedyd, *An rodio o honom yn deilwng i Dduw*; hynny yw, fel ag b'om yn dangos ymhob man fod presenoldeb Duw gyd â ni, fod ei ofn ynom, ac fod ystyriaeth o'i fawrhydi a'i awdurdod ar ein holl weithredoedd. Ffrwyth addas iddo ef, addas i'r cyfryw hyder arno, i'r cyfryw ymddiried yn ei air, i'r cyfryw fodlondeb yn ei bresenoldeb, i'r cyfryw ymddiried iddo am ein holl achosion, a'r cyfryw hoffder yn y mwynhad o hono, ag a eglur-fynego fod ei ofn yn ein calon, fod fy enaid wedi ei rwymo i fynu yn ei bethau ef, a bod fy nghorph, enaid, a'm holl feddiant, mewn gwirionedd, trwy ras, at ei blefer ef, ffrwyth addas iddo ef: Diolchgarwch calon, a bendithio Duw am Jesu Grist, am ei air daionus, am ei rad Ras, am ddadcuddio ei hun yn Jesu Grist i'r enaid, dirgel hiraeth am y byd arall, ffrwyth addas iddo ef: Haelioni i'r Saint tlodion, i'r byd tlawd; bywyd o Ensiampl mewn gair a gweithred; llonydd ac*

amyneddus ddioddef pob peth, hyd nes gwnelwyf ac y dioddefwyf holl ewylllys Duw, yr hyn a ordeiniodd efe i mi. *A'r hwn ar y tir da, yw y rhai hyn, y rhai a chalon hawddgar a da, ydynt yn gwrando'r gair, ac yn ei gadw, ac yn dwyn ffrwyth trwy amynedd, Luc viii. 15. Dyma ddwyn ffrwyth i Dduw; bod ein ffrwyth yn sancteiddrwydd, a'r diwedd yn fywyd trawgyddol, Rhuf. vi. 22.—vii. 4.—xiv. 8.*

5. Y mae'r Arglwydd yn disgwil ffrwyth addas iw Winllan. *Gwinllan, medd efe, fydd i'm hanwylid mewn bryn tra ffrwythlon, Esay v. 1. Tyft y ffrwyth a ddygodd ymhob oes: O'r fath ffrwyth i Dduw a ddygodd y prenau mwya diffwrth ag a dyfodd erioed yng hoedwig y byd hwn, wedi eu plannu yn y Winllan hon gan Dduw'r Nefoedd! fe offrymmodd Abel aberth rhagorach na Chain, Heb. xi. 4. Fe rodiodd Enoc gyda Duw dri chan mlynedd, adn. 5. Fe gondemniodd Noe'r byd wrth ei fyw trwy ffydd, ac a wnaethpwyd yn etifedd y cyfiawnder sy o Ffydd, adn. 7. Fe aeth Abraham allan o'i wlad ei hun ar ol Duw, heb wybod i ba le yr oedd yn myned, adn. 8. Fe adawodd Moses deyrnas heb ofni llied y brenhin, o herwydd y cariad oedd ganddo at Dduw a Christ. Pa beth a ddywedaf am y rhai a gawsant brofedigaethau, heb dderbyn ymwared, fel y gallent hwy gael adcyfodiad gwell, adn. 35, 37. Hwynthwy a labyddiwyd, a dorrwyd â llŷ, a demptiwyd, a laddwyd yn feirw â'r cleddyf: a grwydrasant mewn crwyn defaid a chrwyn geifr, yn ddiiddym, yn gystuddiol, ac yn ddrwg eu cysfur, Fe ymadawodd Pedr a'i dad, a'i long, ac a'i rwydau, Mat. iv. 18, 19. Fe aeth Paul ym-aith oddiwrth draed Gamaliel. Fe werthodd dynion eu da, a'u meddiannau ac a ofodasant eu*

eu gwerth wrth draed yr Apostolion, fe ddygodd rhai eraill eu llyfrau ynghyd (rhodreslyfrau) ac a'u llosgasant, er y talent ddeng mil a deugain o ddarnau arian, Act. xix. 18, 19. Mi allwn chwanegu, pa gynifer a aberthasant eu hunain yn ewyllysgar ymhob oes, ynghyd a'u holl feddiant, tros deilwng enw'r Arglwydd Jesu, iw gosod ar y droell, iw newynu, crogi, llosgi, boddi, dir-dynnu, ynghyd a miloedd o greulonderau. *Ffigys-bren diffwrth*, fe fu Gwinllan Duw yn lle ffrwythlon, pa beth wyt ti yn ei wneuthur yno? pa beth wyt yn ei ddwyn? y mae Duw yn disgwil ffrwyth cyfattedbol ac addas i le a sefyllfa'r Winllan.

6. Y mae Duw yn disgwil y cyfryw ffrwyth ag sy'n cyfatted ei lasurwaith a'i driniaeth ef. Llasurwaith neu hwsmonaeth Duw yw'r Winllan. *Myfi yw'r Winwydden*, medd Crist, *a'm Tad yw'r Llasurwr*, Joan xv. 1. A thrachefn, *Llasurwaith ac adeiladaeth Duw ydych chiwi*. 1. Cor. iii. 9. Y mae Duw yn cae oddiamgylch y Winllan, yn ei digarregu, yn adeiladu twr, ac yn trychu gwinwryf yn ei chanol. Dyma lasurwaith, dyma amddiffiniad, dyma symmudiad rhwystrau, dyma lanhad cyfaddas, a'r cwbl, fel y bo iddi ddwyn ffrwyth.

Ffigys-bren diffwrth, pa ffrwyth sy gennynt? A oes gennynt ffrwyth cyfattedbol i ofal Duw, amddiffiniad Duw, doethineb Duw, amynedd a llasurwaith Duw? Y mae ffrwyth y Winwydden naill ai yn glod neu yn gywilydd i'r llasurwr. *Mi a aethym heibio i faes y dyn diog*, medd Salomon, *a heibio winllan yr angall*; *ac wle, codasai drain ar hyd-ddo oll; danadl a guddiasai ei wyneb ef*, Diar. xxiv. 30, 31.

Ffigys-bren, Pe b'ai dynion yn barnu am ofal, triniaeth, a llasurwaith Duw yn ei Eg-

lwys wrth y ffrwyth wyt ti yn ei ddwyn, oni allent ddywedyd, mai un diog, diofal, ac angall ydyw! O y mae dy *ddrain*, dy *ddanadl*, dy galon anffrwythlon a'th fywyd diffwrwyth, yn brofedigaeth wastadol yn llygaid ei ogoniant, ac hefyd yn ddianrhydedd i ogoniant ei râs.

Ffigys-bren diffwrwyth, a glywaiſt yr holl bethau hyn? mi chwanegaf etto un peth yn rhagor.

Ac efe a ddaeth i geisio ffrwyth arno.

Nid y cwestiwn yn awr yw, pa beth wyt yn ei feddwl am danat dy hun? neu beth y mae holl bobl Dduw yn feddwl am danat? ond pa beth a fyddi yn y dydd hwnnw, pan y chwilio Duw dy ganghennau am ffrwyth. Pan oeddyt i chwilio *Sodom* am ddynion cyfiawn, ni ymddiriedai Duw yn y matter hwnnw i *Abraham* ei was ffyddlon, ond etto fel ag yr oedd *Abraham* yn eiriol, yr oedd Duw yn ateb, *Os caſ fi yn Sodoma ddeg a deugain, deugain, neu bump yno, ni ddinystriaf y Ddinas*, Gen. xviii. 20. Ffigys-bren diffwrwyth, beth a ddywedi? fe ddaw Duw i lawr i weled, fe ddaw Duw ei hunan i chwilio am ffrwyth.

Ac efe a ddaeth i geisio ffrwyth arno, ac ni's (caſodd) yna efe a ddywedodd wrth y Gwinllanmydd, Wele, tair blynedd yr ydwyf yn dyfod, gan geisio ffrwyth ar y Ffigys-bren hwn; ac nid ydwyf yn cael dim: torr ef i lawr pakam y mae yn diffwrwytho'r tir?

Effaith gwaith Duw yn chwilio canghennau'r Ffigys-bren diffwrwyth yw'r geiriau hyn; efe a ddaeth i geisio ffrwyth, ac ni chafodd ddim, dim wrth ei fodd, dim ffrwyth da a hyfryd.

hyfryd. O herwydd pa ham, yn gyntaf, y mae yn achwyn am ffrwyth wrth y Gwinllannydd, yn ei alw i ddyfod, i weled, a dal sylw ar y pren; yna y mae yn dangos ei ewyllys, y myn efe ei symmud, ei gymmeryd ymaith, ei dorri ef i lawr rhag diffwrwytho'r tir.

Deliwch sylw, y mae'r Ffigys-bren diffwrwyth yn wrthddrych o ddigofaint Duw, ni all Duw gyd-ddwyn a'r proffeswr diffwrwyth.

[Yna] *efe a ddywedodd, &c.*

Yna, wedi'r brofedigaeth hon; *yna*, wedi ceisio ac heb gael dim ffrwyth, *yna*. Y mae'r gair hwn [*yna*] yn dangos rhyw fath o aflonyddwch tufewnol: fel ag y mae yn dywedyd hefyd mewn lle arall, ar y cyffelyb brofedigaeth, — *Yna y myga digllonedd yr Arglwydd, a'i ciddigedd yn erbyn y gwr hwnnw, a'r holl felldithion sydd ysgrifennedig yn y Llyfr hwn a orwedd arno ef, a'r Arglwydd a ddilea ei enw ef oddi tan y Nefoedd*, Deut. xxix. 20.

Yna; y mae yn arwyddo ei fod wedi dyfod yn awr i ddiwedd-glo, i benderfyniad pa beth i wneuthur a'r Ffigys-bren hwn. *Yna efe a ddywedodd wrth y Gwinllannydd*, hynny yw, wrth Jesu Grist, *Wele*; cymmaint a phe dywedafit, tyred yma, dyma Ffigys-bren yn fy ngwinllan, dyma broffeswr yn fy Eglwys, yn anffwrwythlon, nad yw yn dwyn dim ffrwyth.

Deliwch sylw, pa fodd bynnag y mae'r proffeswr diffwrwyth yn meddwl am dano ei hun ar y ddaear, y mae'r Arglwydd yn llefain o'r nefoedd yn ei erbyn ef, Esay v. 5: *Ac yr awr hon mi a hybysaf i chwi yr hyn a wnaif i'm Gwinllan: tynnaf ymaith ei chae fel y porer hi; torraf ei magwyr, fel y byddo hi yn sathrfa.*

Wele,

Wele, tair blynedd yr ydwyf yn dyfod gan geisio ffrwyth.

Deliwch sylw, Tair Blynedd. Y mae Duw yn llefain allan fod ei amynedd yn cael ei amharchu, fod ei hir-ymaros, yn cael ei ddiystyrŷ : Wele, mi ddisgwiliais er ys tair blynedd mi gyd-ddygais; yr wyf yn oedi fy llid er ys tair blynedd; *Am hynny yr estynaf fy llaw yn dy erbyn di, ac a'th ddifethaf; myfi a flindais yn edifarhau,* Jer. xv. 6.

Tair blynedd, Deliwch sylw, y mae Duw yn cyfrif i fynu yr holl amser; meddaf, y mae coffadwriaeth o'r holl amser, ag y mae'r Ffigys-bren anffrwythlon, neu'r proffeswr diffwrwyth yn ei gam-dreulio yn y byd hwn. Fel ag y mae yn dywedyd hefyd am yr *Israelliaid* gynt, *Deugain mlynedd yr ymrysonais a'r Genhedlaeth hon,* Sal. xcv. 10.

Tair blynedd, &c.

Y tri thymmor hyn; deliwch sylw, y mae Duw yn cofio pa fawl tymmor a gam-dreuliais: Cŷnys y mae'r tair blynedd hyn yn arwyddocâu cynnifer a hynny o dymhorau. *A phan nesaodd amser ffrwythau,* hynny yw, y tymmor, ymha un y maent yn dechreu bod yn addfed, neu y gallent fod o ran y tymmor. Ffigys-bren diffwrwyth, ti gefaist amser, tymhorau, pregethau, gweinidogion, cystuddiau, barnedigaethau, trugareddau, a pheth ni's cefais? ac etto nid wyt yn ffrwythlon; ti gefaist ddeffroadau, ceryddon, bygythion, cyluron, ac etto nid wyt yn ffrwythlon: ti gefaist batrysau, galwedigaethau, annogaethau; ac etto nid wyt yn ffrwythlon. Wele, y mae Duw ei hunan yn cadw coffadwriaeth o'th dair blynedd. Y mae yn cofio pob amser, pob tymhor, pob pregeth, pob gweinidog, cystudd, barn,

barn, trugaredd, deffroad, patrwn, enfampl;
galwad, annogaeth: Y mae'n cofio'r cwbl,
fel ag y dywedodd am Israel gynt, *Hwy a'm
temptiasant y deng waith hyn, ac ni wrandaw-
sant ar fy llais*, Num. xiv. 22. A thrachefn,
*nid ydynt yn meddwl yn eu calonnau fy mod i yn
cofio eu holl ddrygion hwynt*, Hof. vii. 2.
Tair blynedd, &c.

Y mae yn ceisio ffrwyth pob tymmor; ni
fynn efo i un o'i bregethau, gweinidogion,
cystuddiau, barnedigaethau, neu drugareddau,
gael eu colli, neu fod fel pethau diystyrlyd;
efe a fydd ffrwyth cyfatebol i'r hyn ag y mae
yn ei roi, 2 Cron. xxxiii. 24, 25. — Ezec. xiv.
23. Ni wnaeth efo ddim o'r hyn oll a wnaeth
i ddim pwrpas, ac am hynny y mae yn edrych
am ffrwyth; edrych at dy fatter Ffigys-bren
diffwyth.

Yr ydych chi yn dyfed [gan geisio] Efrwyth.
Dai sylw, y mae'n gair hwn [gan geisio] yn
arwyddo chwilio manwl: canys pan y mae
dyn yn ceisio ffrwyth ar bren, y mae yn my-
ned o'i amgylch, o gylch, yn edrych yn awr
i'r gangen bon, a chweddi'n i'r gangen acwll,
y mae yn sylu i'r canghennau tu fewnol, a'r
canghennau isaf, i edrych a gaiff ffrwyth ar-
nynt.

Ffigys-bren diffwyth, se edrych Duw i'th
holl ganghennau, se edrych i ffrwythau dy
wely, i'th ganol-nos ffrwythau, dy ystafell-
ffrwythau, a ffrwythau dy deulu, ffrwyth dy
ymarweddiad, i weled a oes dim ymhlith yr
holl rai hyn, ag sydd yn gymmwys, neu yn
deilwng i enw Duw'r Nefoedd. Y mae yn
gweled yr hyn y mae Henuriaid Israel yn ei
wneuthur yn y tywyllwch, Ezec. viii. 12. Y mae

pob peth yn noeth ac yn agored yn ei Lygaid ef am yr hwn yr ydym ni yn son. Heb. iv. 13.

Gan geisio ffrwyth ar y Ffigys-bren [hwn].

Mi ddywedais eisoes ei fod yn cadw coffa-dwriaeth o'r amserau a'r tymhorau ag y mae'r proffeswr, diffwyth wedi eu cam-dreulio. Yn awr, yn gymmaint a'i fod yn pennodi allan y ffigys-bren, *Y ffigys-bren hwn*; y mae yn dangos fod y proffeswr diffwyth, uwchlâw pob proffeswr, yn ffeidd-dra gwaistadol yng olwg Duw. *Y Ffigys-bren hwn*, y *Gwr hwn* Conia, Jer. xxii. 28. Y mae'r bobl hyn yn nesa'u attaf a'u geneuau, ond y mae eu calonau ymhell oddiwrthyf. Y mae Duw yn gwybod pwy yw'r proffeswr diffwyth ymhlith llwythau *Israel*, se fyrth ei goel-bren ar ben *Acan*, er iddo ymguddio ymhlith chwe can mil o wyr. *Ac fe ddynesodd ei dyaid ef bob yn iwr, a daliwyd Acan fab Carmi, fab Zabdi, fab Zera o Lwyth Juda, Josh. vii. 18.* Dyma'r *Acan*, dyma'r ffigys-bren, dyma'r proffeswr diffwyth.

Y mae gan Wr gant o brennau yn ei Winllan, y mae yn dyfod yn y tymmor, y mae yn rhodio yn y winllan i weled pa fodd y mae'r prennau yn blodeuo, ac fel ag y mae yn myned, y mae yn edrych, y mae yn fyllu, ac yn dal sylw pa fodd y maent yn pyngo gan ffrwythau; ond wele, y mae'n dyfod at un lle nad yw yn cael dim ond dail. Yn awr y mae yn sefyll, yn edrych arno drachefn a thrachefn, y mae yn edrych hefyd yma ac accw, i fynu ac i lawr, ac os wedi'r holl chwilio hyn, *nid yw yn cael dim ond dail arno*; yna y mae yn dechreu meddwl pa fodd y dichon adnabod y pren y flwyddyn nesa; pwy bren fy nesaf atto, neu

neu pa mor belled yw oddiwrth y berth ; ond os na bydd yno ddim ag a allo fod yn nod arno iw adnabod wrtho ; yna y mae yn cymmeryd ei grymman, ac yn gosod nod dirgel arno (A'r Arglwydd a ofododd nod ar Cain) gan ddywedyd, dos i'th ffordd, *Ti dreuliaist y tymmor hyn yn ofer.*

Etto nid yw yn ei dorri i lawr, mi a'i profaf flwyddyn arall ; fe allai nad oedd y tymmor hyn yn ffrwythloni. O herwydd pa ham y mae'n dyfod drachefn y flwyddyn nesaf i edrych a oes ffrwyth arno ; ond fel ag y cafodd o'r blaen, y mae yn ei gael yn awr, diffwrth, diffwrth, diffwrth bob blwyddyn ; y mae yn edrych drachefn ond nid yw yn cael dim ffrwyth. Yn awr y mae yn dechreu ail-feddwl : Beth ! dim ffrwyth y llynedd nac y leni. Yn sicr nid yw achos yr anffrwythlondeb yn y tymmor, ond yn sicr yn y pren y mae'r bai. Ond pa fodd bynnag mi a'i harbedaf y flwyddyn hon etto, ond mi a ofodaf nod newydd arno : Ac fe allai ei fod yn ei nodi a *haiarn poeth*, gan ei fod yn dechreu digio.

Wele, ar y trydydd tymmor y mae yn dyfod drachefn am ffrwyth, ond y mae'r trydydd fel y cyntaf a'r ail, dim ffrwyth etto ; nid yw ond diffwrtho'r tir. Beth y fydd iw wneuthur yn awr a'r Ffigys-bren hwn ? Beth, *fe ysgythra'r Arglwydd ei gangen a dychryn ; ie, efe a dyrr ymaith frysglwyni'r proffeswr hynny a haiarn.* Mi a ddisgwiliais, medd Duw, y tair blynedd hyn, ac ni chesais ddim ffrwyth un or tair blynedd hyn. Tir-Diffwrthwr y fu efe y tair blynedd hyn, *Torr ef i lawr.* Fe gafodd orchymyn ar orchymyn, llin ar lin y tair blynedd hyn, ond ni ellir gweled dim ffrwyth

ffrwyth arno, nid wyf yn cael dim, cyrraedd y fwyall, yr wyf yn fier mae dyma'r pren, yr wyf yn ei adnabod er y flwyddyn gyntaf, Anffrwythlondeb oedd ei nod y pryd hynny, Anffrwythlondeb yw ei nod yn awr, gwna ef yn gymmwys i'r tân. *Wele, y mae'r fwyall wedi ei gosod ar wreiddyn y prennau; pob pren gan hynny, nadyw yn dwyn ffrwyth da, a dorrir i lawr ac a deffir yn tân, Mat. iii. 10.*

Deliwch sylw fy mrodyr, ni all calon Duw gyd-ddwyn â Ffigys-bren diffwrwyth. Chwi a wyddoch mai fel hyn y mae gyda chwi eich hunain: os bydd gennych bren yn eich Perllan, neu Winllan, nad yw ond yn unig diffwrwytho'r tir, ni ellwch edrych ar y pren hwnnw gyd â phlefer, hoffder a hyfrydwch: Na ellwch, os bydd i chwi ond myned heibio iddo, os bydd i chwi ond taffu golwg arno; ie, os bydd i chwi ond meddwl am y pren hwnnw, yr ydych yn ei fwgwth yn eich calon, gan ddywedyd, Mi dy dorraf di i lawr yn fuan; di gei di fyned i'r tân yn fuan. Ac y mae yn ofer i neb geisio eich perfwadio i arbed y Ffigys-bren; a phe ceisient eich perfwadio y mae eich ateb yn anwrthwynebol, Nid yw yn dwyn dim ffrwyth, y mae yn cadw lle, ac nid yw yn gwneuthur dim daioni, fe ddichon ei well dyfu yn ei le.

Torr ef i lawr.

Dyma fel y gwelwch pan oedd y rhai duwiol ymhlith yr *Juddewon* (Jer. xiv. 17) yn gweddio na byddai i *Israel* wrthryfelgar gael ei daffu allan o'r winllan, Beth yw ateb Duw? Jer. xv. 1. *Pe safai Moses a Samuel ger fy mron, etto ni byddai fy serch ar y bobl yma; bwrw hwy allan o'm golwg ac elont ymarch.*

Pa fath ymroad fy yma, fe wnaï *Moses* a *Samuel* agos bob peth gyda Duw mewn gwe-ddi. Pa sawl gwaith y trodd *Moses* farnedig-aethau Duw ymaith hyd yn oed oddiwrth *Pharoah* ei hun! Ie, pa sawl gwaith y darfu iddo trwy weddi gadw *Israel* yn yr anialwch, (Sal. cvi. 3.) rhag llid a digofaint Duw? Yr oedd *Samuel* yn cael ei gyfrif yn rhagorol y ffordd hon, ie, mor rhagorol fel pan oedd *Israel* wedi gwneud mor ofnadwy a gwrthod yr Arglwydd, a dewis iddynt frenhin arall, (1 Sam. xii.) efe a weddiodd, ac fe arbedodd yr Arglwydd hwynt, ac a faddeuodd iddynt: ond etto ni allai *Moses* na *Samuel* achub y ffigys-bren diffwrth, na allant. Pe safai *Moses* a *Samuel* ger fy mron, hynny yw, dadleu, ymresymmu, eiiol, deifyfu, ac attolygu, etto ni allent ogwyddo fy nghalon at y bobl hyn.

Torr ef i lawr.

Ie, ond Arglwydd, Ffigys-bren ydyw, Pren ffigys! pe buasai ddraenen, drysnien, neu yf-gallen, ni buasai fawr o fatter; ond pren ffigys ydyw, neu winwydden: Wele, ond gwrandedwch ateb Duw, Ezec. xv. 2, 3. *Ha fab dyn, beth yw coed y winwydden fwy na phob coed eraill, neu gaingc yr hon fydd ym mysg prennau'r coed, a gymmerir o honi goed i wneuthur gwaith? a gymmerant o honi hoel i grogi un offeryn arni.* Os na bydd i'r coed fy wedi ei gofod, a'u plannu, i ddwyn ffrwyth, ddwyn dim ffrwyth nid oes dim rhagoriaeth ynthynt ar goed eraill; fe ddichon fod y coed eraill yn gymmwys i adeiladu; ond ffigys-bren, neu winwydden, onid yw yn dwyn ffrwyth, ie, ffrwyth da, nid yw yn gymmwys i ddim yn y byd, ond iw dorri lawr, a'i barotoi i'r tan; ac felly mae'r Prophwyd yn myned rhagddo, *Wele yn ymbo th*

I'r tân rhodder hi; oni wasanaetha hi i ddwyn ffrwyth hi wasanaetha yn ymborth i'r tan, ac felly fe ddifaodd y tân ei deu ben hi, ei chanol hi a ologwyd.

Ie, ond y mae'r ffigys-brennau a'r gwinwydd hyn yn aelodau eglwyfig, trigolion *Jerusalem*. Felly yr oedd y ffigys-bren a ionir yn y testyn; ond pa atebion y mae Duw wedi eu darparu i'r gwrthddadleuon hyn? gwel. vi. 7. *Am hynny fel hyn y dywed yr Arglwydd Dduw; megis pren y winwydden ym mysg prennau'r coed, yr hwn a roddais yn ymborth i'r tân; felly y rhoddaf drigolion Jerusalem; a gosodaf fy wyneb yn eu herbyn hwynt o'r naill dân y deuant allan, a thân arall a'u difa hwynt.*

Torr ef i lawr.

Os bydd gan wraig a fo yn ymhyfrydu yn ei gardd flaguryn yno (os bydd yn firwythlon) ni chymmer hi ddim pum punt am dano; etto os bydd yn anffrwythlon, os bydd yn wywlyd, yn diflannu, ac yn marw, ac yn troi yn ddifffwythwr-tir yn unig, ni chaiff ddim aros yn ei gardd. Lleodd yw gerddi a gwinllannoedd i ddwyn ffrwyth, ffrwyth cyfattedbol i natur y planhigion neu'r blodau. Gadewch fod y cyfryw flaguryn ag a ddywedais am dano eifioes yn eich gardd chwi, ac iddo farw yno: a adewch iddo aros yn eich gardd. Y mae'r wraig yn dyfod iw gardd tua'r gwanwyn, ac ar y cyntaf yn lled edrych trosti; yna y mae yn dechreu casglu'r chwyn, y danadl, a'r cerrig; yn cymmeryd ysgubell, ac yn ysgubo'r rhodfeydd: wedi gwneuthur hyn, y mae yn edrych i mewn i'r llyfiau a'r planhigion, i edrych a ydynt yn fyw, a ydynt yn debyg i dyfu: Yn awr os daw at un ag fydd wedi marw, un y mae yn gwybod na thyf, y mae yn ei dynu i fynu,

ac

ac i'r garn chwyn ag ef, lle mae yn ei ddibris
daflu i lawr heb ei barchu mwy na'r danadl, y
chwyn, neu'r llwch ag y mae yn yigubo allan
o'i rhodfeydd. Ie, pe gwelai ryw un a dywe-
dyd, pa ham y gwnewch felly? y mae'r ateb
yn barod, Un marw yw, y mae yn farw yn y
gwraidd: pe gadewn ef i aros, ni wnaï ond
diffwrwytho 'r tir. Y mae yn rhaid bod y
"Canghennau dieithr (a'r rhai meirwon he-
fyd) yn bentwr ar ddydd llesgedd a dolur go-
fydus," Esay xvii. 10.

Torr ef i lawr.

Y mae dau fath o dorriad i lawr.

Yn gyntaf, Pan y mae dyn yn cael ei daflu
allan o'r Winllan.

Yn ail, Pan y mae dyn yn cael ei daflu
allan o'r byd.

Yn gyntaf, pan y mae dyn yn cael ei daflu
allan o'r Winllan. Ac y mae hynny yn cael
ei wneuthur mewn dwy ffordd.

1. *Trwy Law ddigyfrwng Duw.*

2. Trwy waith yr Eglwys yn iawn gyflaw-
nu'r cyfreithiau a'r ceryddon hynny, ag y mae
Crist wedi eu gadael yn ei Eglwys i'r diben
hynny.

Yn gyntaf, y mae Duw yn torri i lawr y
Ffigys-bren diffwrwyth *trwy Law ddigyfrwng*,
yn taro ei wraidd, yfigo ei ganghennau, ac
felly ei gymmeryd ymaith o blith ei bobl,
Pob cangen ynof fi, medd Crist, *heb ddwyn ffrwyth*,
y mae efe (fy Nhad) *yn ei thynnu ymaith*, Ioan
xv. 2. Y mae efe yn ei thynnu o'i Eglwys,
y mae yn ei thynnu ymaith o blith y Duwiol.
Y mae dau beth trwy ba rai y mae Duw yn
tynnu'r proffeswr diffwrwyth ymaith o blith ei
blant.

Yn gyntaf, *Amryfusedd cadarn*, cyfeiliornad-
au nerthol.

D 2

Yn

Yn ail. *Halogedigaeth cyhoeddus.*

66. Yn gyntaf, trwy amryfusedd cadarn, y cyf-
ryw ag y sydd yn twyllo'r enaid ag athraw-
iaethau damniol, ag y sydd yn gŵyro oddiwrth
Ffydd a Duwioldeb; Esay ~~xlvi.~~ 3, 4. *Hwy a*
ddewisafant eu ffyrdd eu hun, medd Duw, a'u
henaid a ymhyfyrdedd yn ei ffeidd-dra; minnau
a ddewisaf eu dychymmygion hwynt, ac a ddygaf
arnynt yr hyn a ofnant, fe a'u tery ag ynfyd-
rwydd, a dallineb, a darfodedigaeth llygaid;
fe ad hefyd i'r temptiwr eu temptio, a chael ei
amcan uffernol arnynt, 2 Thef. ii. 10, 11.
Fe ddenfyn Duw iddynt amryfusedd cadarn, fel
y credont gelwydd; fel y barner yr holl rai nid
oeddent yn credu'r gwirionedd, ond yn ymfodloni
mewn anghyfiawnder.

Yn ail. y mae Duw weithiau yn cymmeryd
ymaith y proffeswr diffwrth trwy halogedig-
aeth cyhoeddus. Daccw un ag sy'n gwneuthur
proffes o enw teilwng yr Arglwydd Jesu Grist;
nid yw ei broffes ond cochl, y mae yn dirgel
ymdroi mewn drygioni: glwth, meddwyn, cy-
bydd, neu un aflan yw. Wele, medd Duw, mi
ros ei rydd-did i'r proffeswr hwn, mi a'i rho-
ddaf i fynu i *wyniau gwarthus*, mi ros y ffrwyn
iw lygredigaethau, fe gaiff ei ddrysu yn ei
chwantau anifeilaidd, fe gaiff ei orchfygu gan
gymdeithion annuwiol. Dyma fel y mae y
rhei'ny sy'n troi ar y neilldu iw ffyrdd ceimion
eu hunain yn cael, Sal. cxxv. 5. *Ond y rhai a*
ymdraant iu trosedd, yr Arglwydd a'u gyrr gyda
gweithredwyr anwiredd. Dyma law Duw yn
ddigyfrwyng; y mae Duw yn ymdrin ei hun-
an a'r dyn hwn yn awr. Ffigys-bren diffwrth,
gwrando, yr wyt wedi ymwithio i broffes,
wedi myned i blith y duwiol, ac yr wyt yno
yn wradwydd i'r Efengyl sanctaidd ogoneddus;
ond

ond er dy holl gyfrwyfdra, fel meibion *Zerfia*, yn rhy galed i'r Eglwys, ni wŷr hi ddim pa fodd i ymdrin a thi. Wele, medd Duw, mi a gymmeraf y dyn accw yn llaw fy hunan, *Ezec. xiv. 7.* *Myfi yr Arglwydd a atebaf iddo trwof fy hun; yr hwn sy'n derchafu ei eulunod yn ei galon ac yn gosod tramgwydd ei Anwiredd ar gyf-air ei wyneb, ac etto yn dyfod ac yn ymddangos ger fy mron; Myfi a osodaf fy wyneb yn erbyn y gwr hwnnw, a gwnaf ef yn arwydd ac yn ddi-hareb; a thorraf ef ymaith o fysg fy mhobl, fel y gwypoch mae myfi yw yr Arglwydd.*

Ond, eilwaith, y mae Duw weithiau yn torri'r Ffigys-bren diffwrwyth i lawr trwy'r Eglwys, trwy waith yr Eglwys yn iawn gyflawnu'r cyfreithiau a'r ceryddon ag y mae Crist wedi eu gadael ynddi i'r diben hynny. Dyma feddwl y lle hwnnw, *Mat. xviii. — i Cor. v.* A hwnnw yn *i Tim. i. 20.* Ni chaf ymhelathu ar hyn yn awr. Ond pa fodd bynnag a gymmero Duw attat, O dydi Ffigys-bren diffwrwyth, naill ai trwyddo ei hun yn ddigyfrwng, neu trwy ei Eglwys, y mae yn dyfod i'r un peth yn y diwedd. Canys oni ragflaena Edifeirwch mewn iawn bryd, *Diwedd yr enaid hwnnw yw damnedigaeth.* Y maent wedi mallu, wedi gwywo, ac yn cael eu casglu gan ddynion, gelynion Duw; ac yn y diwedd yn cael eu taslu yn tân, y mae yn rhaid mai llosgi fydd eu diwedd. *Eithr yr hon fydd yn dwyn drain a mieri, fydd agos i felldith; diwedd yr hon yw, ei llosgi.* *Heb. vi. 8.*

A thrachefn, rai prydiau wrth ei dorri lawr, y mae Duw yn meddwl ei daslu allan o'r byd; byd fel y torrodd efe i lawr *Nadab* ac *Abihu*, y rhai a ddifaodd efe a thân oddi ger er fron, *Lev. x. 1.* Fel hyn y torrodd i lawr *Cora*, *Dathan*,

ac *Abiram*, pan y gwnaeth efe i'r ddaear eu llyngcu i fynu, Num. xviii. 32. Fel hyn y torrodd efe *Saul* i lawr, i Sam. xxxi. 4. pan y rhoddod efe ef i syrthio ar fin ei gleddyf ei hun, fel y bu farw. Fel hyn y y torrodd efe i lawr *Ananias*, a *Saphira* ei wraig, pan y tarawodd efe hwynt yn farw ynghanol y gynnull-eidfa, Act. v. 5, 10. Mi allwn hefyd son am *Absolom*, *Ahitaphel*, a *Judas*, y rhai a grogwyd eill trioedd: Y cyntaf, trwy law ddialeddol Duw, fe roddodd Duw y lleill i fynu i ddihenyddio eu hunain. *Ffigys-brennau* diffwrwyth ac anfuddiol oedd y rhai'n, y cyfryw ag nad oedd yn ymhyfrydu ynddynt, o herwydd pa ham efe a orchymynodd eu torri i lawr. Y mae'r Salmydd yn dywedyd, Sal. lviii. 9. *Efe a'u cymmer hwynt ymaith maeis a chorwynt, yn fyw yn ei ddigofaint.*

Ffigys-bren diffwrwyth, clyw, y mae Duw yn galw am y fwyall, ei gleddyf, dygwch hi yma, dyma broffeswr diffwrwyth, *Torr ef i lawr, Paham y mae yn diffwrwytho'r tir?*

Paham y mae yn diffwrwytho'r tir?

Y mae'r Arglwydd trwy'r geiriau hyn yn dangos ei resymau am ddigio wrth y ffigys-bren diffwrwyth; *Y mae yn diffwrwytho'r tir.* Y mae'r Ysbryd Glan yn casglu rheswm nid o ddiwrth ei anffwrwythlondeb yn unig, ond hefyd am ei fod yn diffwrwytho'r tir, am hynny torr ef i lawr; o herwydd pa ham y mae yn rhaid ei fod yn brofedigaeth fawr.

1. Am ei fod, mor belled ag y gallo ef yn rhwystro amcan Duw wrth ei blaennu yn ei Winllan *Mi ddisgwiliat iddo ddwyn ffrwyth.*

2. Fe ddarfu iddo gam-ddefnyddio amynedd Duw, ei hir-ymaros, ei *Amynedd trois dair blynedd.*

3. Fe

3. Fe ddarfu iddo hefyd gam-ddefnyddio ei lafur-waith, ei boen, ei ofal, a'i ragluniaeth amddiffinol a'i gadwraeth: canys y mae yn oae ynglych ei winllan, ac yn golod Mur o'i hamgylch. Tir-ddiffirwythwr, yr wyt yn cam-ddefnyddio'r holl bethau hyn. Y mae yn dyfrhau ei Winllan, ac yn edrych atti nos a dydd, ond yr wyt ti wedi diystyru'r holl bethau hyn.

Y mae rhesymmau eraill am ddigofaint Duw; megis, Yngyntaf, y mae'r Tir-ddiffirwythwr, yn wawd ac yn wradwydd i grefydd, yn wawd ac yn wradwydd i ffydd Duw, i bobl Dduw, i air Duw, ac i'r enw o grefydd. Fe ddifgwilir ar bob llaw, i'r holl brennau fy yngardd Duw i fod yn ffrwythlon; y mae Duw yn disgwil ffrwyth, y mae'r Eglwys yn disgwil ffrwyth, y mae'r byd, ie y mae hyd yn oed y byd yn barnu y dylai *Proffeswyr fod yn ffrwythlon mewn gweithredoedd da*; meddaf, y mae hyd yn oed y byd yn disgwil i broffeswr fod yn well na hwy eu hunain: Ond, Ffigys-bren diffirwyth, yr wyt yn siommi pawb: Ie, oni ddyfgaist dy ffydd i'r rhai drygionus? Oni ddyfgaist hwynt i fod yn fwy drygionus trwy 'th ensiampl di? (ond y mae hynny allan o'm ffordd yn awr:) Ffigys-bren diffirwyth, ti siommaist eraill, ac y mae yn rhaid i ti gael dy siommi dy hun. *Torr ef i lawr, Paham y mae efe yn diffirwytho'r tir?*

Yn ail, Y mae'r Ffigys-bren diffirwyth yn cadw'r lle y gallai ei well fod; meddaf, y mae yn llanu, ac yn cadw'r lle cyhyd ac y mae yn aros, ag y gallai pren ffrwythlon fod, am hynny y mae yn rhaid ei dorri i lawr. Ffigys-bren diffirwyth, a wyt yn clywed? O herwydd bod yr *Juddewon* yn ddiffirwyth yn y Gwin-

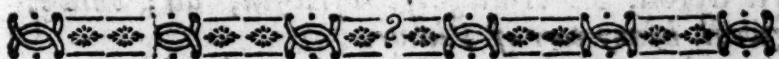
Gwinllanoedd, y dywedodd Duw; Mat. xxi. 30
 42. *Teyrnas Duw a ddygir oddi arnoch chiwi ac
 a'i rhoddir i genedl a ddygo ffrwythau yn ei ham-
 serau.* Fe dorrrwyd yr *Juddewon* i lawr am eu
 hanffrwythlondeb, ac fe ddodwyd pobl mwy
 ffrwythlon yn eu lle. Fel ag y dywedodd
Samuel wrth *Saul* ddiffrwyth, 1 Sam. xv. 28.
*Yr Arglwydd a rwygodd frenhiniaeth Israel oddi
 wrthyt ti heddyw, ac a'i rhoddes i gymmydog i ti,
 gwell na thydi; y mae yn rhaid taflu'r gwas
 anfuddiol allan, y mae yn rhaid ei dorri i lawr.*
 Mat. xxv. 27.

Tir-ddiffrwythwr! Pa gynnifer o bobl ob-
 eithiol, yn tueddu at ddaioni, a gedwaist ti
 trwy dy fywyd diffrwyth anfuddiol allan o
 Winllan Duw; fe dramgwyddodd pobl wrth
 grefydd o'th achos di, fe gadwodd dy fywyd
 di hwynt oddiwrth gariad at eu Hiechydwr-
 iaeth eu hunain. Ti fuost hefyd yn foddion i
 galedu eraill, i ddiffodd, ac i ladd dechreuad-
 au gweinion. Wele; Ffigys-bren diffrwyth,
 edrych attat dy hunan! (nid ai di ddim i'r nef-
 oedd dy hun, a'r rhei'ny ag oedd am fyned,
 ti a'u hattaliaist;) ni chai di ddim diffrwytho'r
 tir yn wastadol, na rhwystro Jechydwr-
 iaeth eraill yn wastadol: Ti gei dy dorti i lawr, fe
 blennir arall yn dy le,

Yn drydydd, y mae'r Tir-ddiffrwythwr, yn
 Sugnrwr, y mae yn sugno calonnau ymaith ac
 ireidd-dra oddiwrth y coed eraill. Pe torrit y
 Tir-ddiffrwythwr i lawr, fe fyddai y lleill yn
 fwy ffrwythlon; y mae yn sugno atto ei hun
 an frafder y tir, yr hyn a wnai eraill yn fwy
 calonnog a ffrwythlon. *Un pechadur a ddinystr-
 ia lawer o ddaioni,* Preg. ix. 18.

Y mae'r Tir-ddiffrwythwr fel Cacenwen yn
 y Cwch Gwenyn, yn bwytta'r Mel a ddylai
 borthi

borthi'r Wenynen lafurus; lleidr yn y ganwyll yw, ag fy'n difa'r gwer, heb roddi dim goleuni; efe yw'r halen di flas, nid yw gymmwys i ddim ond iw fwrw i'r dommen. Edrych at dy fatter Ffigys-bren diffwrth.

Ond efe gan ateb a ddywedodd wrtho, Arglwydd, gad ef y flwyddyn hon hefyd, hyd oni ddarffo i mi gloddio o'i amgylch a bwrw tail; ac os dwg efe ffwrth, da; onid t, gwedi hynny torr ef i lawr. Adn. 8, 9.

DYMA Eirau 'r Gwinllannydd, yr hwn, fel y dywedais i chwi, yw Jesu Grist (canyys efe eiriolodd tros y trofeddwr.) Ac y maent yn cynnwys deisyfiad, ag y fy yn cael ei osod ger bron cyfiawnder anfodlonol, yn dymuno i ryw ychydig o amser ac amynedd i gael ei ganiatau i'r Tir-ddiffwrthwr, Ffigys-bren diffwrth.

Y mae chwech peth iw hystyried yn y deisyfiad hyn;

Yn gyntaf, Am oedi cyfiawnder. O na b'ai i gyfiawnder gael ei oedi. O Arglwydd, gad ei yn llonydd, &c. ychydig yn hwy.

Yn ail, y mae yma amser yn cael ei derfynu, fel odfa i brofi a fydd i ychwaneg o foddion wellau'r Ffigys-bren diffwrth. Arglwydd gad ef y flwyddyn hon hefyd.

Yn drydydd fe enwir y moddion iw wellau, hyd oni ddarffo i mi gloddio o'i amgylch, a bwrw tail.

Yn bedwarydd, y mae yma feddwl yn cael ei ddwyn i mewn, y gallai disgwiliad Duw gael ei ateb, trwy wneuthur hyn, Ac os dwg efe Ffwrth, da;

Yn

Yn bummed, y dichon y Ffigys-bren er hynny barhau yn anffrwythlon, wedi i Grist wneuthur a fynno iddo, *Ac os dwg efe ffrwyth, &c.*

Yn chweched, y mae yma bendertyniad os parhau yn anffrwythlon, fod dyddiau darnio yn dyfod, *Ac os dwg efe Ffrwyth, da; onid é, gwedi hynny torr ef i lawr.*

Ond i fyned rhagof, yn ol fy nhrefn ddechreuol, mewn ffordd o esboniad.

Arglwydd, gad ef y flwyddyn hon hefyd.

Yn wir dyma ryfeddol ras! rhyfeddol ras, meddaf: fod yr Arglwydd Jesu yn ymdosturio wrth y Ffigys-bren diffwrwyth; ei fod yn neidio i mewn ac yn attal yr ergyd rhag syrthio ar y Ffigys-bren diffwrwyth. Gwir yw, se attaliodd yr ergyd, ond tros amser; ond pa ham yr attaliodd efe ddim; pa ham na chyrhaeddodd y fwyall allan? pa ham na chyflawnodd y farn? pa ham na thorrodd ef i lawr? Ffigys-bren diffwrwyth! Y mae yn dda i ti fod Jesu ar ddeheuław Duw, Jesu o ymysgaroedd helaeth, i dosturio wrth ffigys-bren diffwrwyth, yn amgen ni adawfai cyfiawnder mo honot i ddiffwrwytho'r tir, fel y gwnaethost. Pan bechodd *Israel* yn erbyn Duw, i lawr y syrthiasent oni buasai i *Moses*, sefyll ar y adwy, Ecfod. xxxii. 10. *Gad i mi lonydd, medd Duw, fel yr enynno fy lliid yn eu herbryn, ac y difethwyf hwynt, a mi a'th wnaif di yn genhedlaeth fawr.* Ffigys-bren diffwrwyth, a glywi hyn? ni wyddost pa sawl gwaith y bu llaw cyfiawnder Duw uwch dy ben, ac er ys pa sawl blwyddyn y cawsit dy dorri i lawr, oni buasai i'r Arglwydd Jesu ddal pen bwyall ei Dad, gad im' lonydd, gad im' gyrraedd fy ergyd, neu ei dorri i lawr, pa ham y mae yn diffwrwytho'r tir? Ffigys-bren diffwrwyth, a wrandewi ddim etto? a fydd it'

it' annog cyfiawnder o hyd ! yr wyt wedi blinodynion, cyffroi cyfiawnder Duw ; a flini hefyd fy Nuw, Esay vii. 13.

Arglwydd, gad ef y flwyddyn hon hefyd.

Arglwydd, gad ef ychydig yn hwy, gad i ni beidio colli enaid o eisiau moddion ; mi brofas, mi edrychaf a allaf ei wneuthur yn ffrwythlon, Ni cheisias fywyd hir iddo, nac iddo fod yn ddiffwrwyth o hyd, ac felly annog dy lid. Yr wyf yn erfyn er mwyn yr enaid, yr enaid anfarwol, Arglwydd arbed ef ond un flwyddyn yn unig, un flwyddyn yn hwy, *y flwyddyn hon hefyd* ; os gwnaf ryw ddaioni iddo, mi a'i gwnaf mewn byrr amser. Ni chai mo'th ormod flino a disgwiliad, *Un flwyddyn, a chweddi hynny.*

Efigys-bren diffwrwyth, a glywi pa fath ymdrech y rhwng y Gwinllannydd a'r Llafurwr am dy fywyd di, *Torr ef i lawr*, medd un, Arglwydd, arbed, *neu gad ef*, medd y Hall ; Tirddiffwrwythwr yw, medd y Tad : Un flwyddyn yn ychwaneg, medd y Mab, *Gad ef y flwyddyn hon hefyd.*

Hyd oni ddarffo i mi gloddio o'i amgylch, a bwrw tail.

Y mae'r Arglwydd Jesu yn meddwl dau beth yn y geiriau hyn, fel yr achosion o anffwrwythlondeb mewn ffigys-bren diffwrwyth, ac y mae yn meddwl dau beth fel meddyginiaeth.

Y pethau fy'n achos o'i anffwrwythlondeb ydynt, yn

1. Y mae'r ddaear wedi cloi arno ; Arglwydd, y mae'r ddaear wedi cloi ar y ffigys-bren diffwrwyth,

2. Eisiau moddion gwresoccach a brasach. Felly yn gyfatebol y mae yn meddwl ;

Yn gyntaf, I agoryd y ddaear, i gloddio o'i amgylch.

Yn ail,

Yn ail, Ei deilio, i gloddio a bwrw tail. Arglwydd, *Gad ef y flwyddyn hon hefyd, hyd oni ddarffo i mi gloddio o'i amgylth, a bwrw tail.* Yr wyf yn ofni ei fod wedi ei gloi ormod yn y Ddaear, Cariad y Byd hwn a thwyll cyfoeth (*Matt. xiii. 22.*) yn gorwedd yn rhy agos at Wraidd Calon y Proffeswr hwn. Cariad Golud, Cariad Anrhydedd, Cariad Plefer, yw'r Drain sy'n tagu'r Gair; i *Joan ii. 16.* Canys pob peth a'r sy'n y byd, megis chwant y cnawd, chwant y Llygad, a balchder y Bywyd, nid yw o'r Tad, eithr o'r byd y mae, a Gelyniaeth yn erbyn Duw ydyw. Pa fodd gan hynny y dichon ffrwyth i Dduw fod, lle bo y rhai'n yn rhwymu'r Galon i fynu? *Ffigys-bren diffriwyth*, ti weli fel y mae'r Arglwydd Iesu, trwy'r Geiriau hyn yn gosod allan achos anffrwythlondeb dy Enaid. Y mae Pethau'r byd hwn yn gorwedd yn rhy agos at dy Galon; y mae'r Ddaear a'i Phethau wedi cloi i fynu dy Wraidd. Enaid ydwyf wedi dy gloi yn y Ddaear, wedi dy rwy-mo i fynu mewn clai tew. *O char neb y Byd, nid yw Cariad y Tad ynddo ef; pa fodd y gall ef fod yn ffrwythlon yn y Winllan?* Dyma beth a gadwodd Judas rhag dwyn y ffrwyth o ofalu tros y tlawd, *Joan xii. 6.* Dyma gadwodd Demas rhag dwyn y ffrwyth o hunanymwadiad, *2 Tim. iv. 10.* A thyma gadwodd Ananias, a Saphira ei Wraig rhag dwyn y ffrwyth da o Onestrwydd a Gwirionedd, *Actau v. 5. 10.* Beth a ddywedaf, Chwantau ynfyd a niweidiol yw y rhai'n sy'n boddi Dynion i ddi-nystr a cholledigaeth; canys gwreiddyn pob drwg yw Ariangarwch, i *Tim. vi. 9, 10.* Pa fodd gan hynny gall ffrwyth da dyfu ar y cyfryw wreiddyn, gwreiddyn pob drwg; yr hon, a rhai yn chwannog iddi, hwy a gyfeiliornasant oddi-wrth

wrth y Ffydd, ac a'u gwanasant eu hunain a llawer o ofidiau. Gwreiddyn drwg ydyw, ie, Gwreiddyn pob drwg ydyw : Pa fodd gan hynny y dichon y proffeswr hwnnw ag y fydd a'r cyfryw wreiddyn iddo, neu wreiddyn wedi ei gloi i fynu gan y cyfryw bethau daearol, ag yw chwantau, pleserau, a gwageddau'r byd hwn, ddwyn ffrwyth i Dduw !

Hyd oni ddarffo i mi [gloddio] o'i amgylch.

Arglwydd, mi a ryddhaf ei wraidd, mi a gloddiaf i fynu y ddaear o'i amgylch, mi a ddinoethaf ei wraidd ; mi ddodaf fy llaw arno trwy glefyd, siommedigaethau, croes ragluniaethau ; mi gloddiaf o'i amgylch hyd nes bo yn figlo ac yn crynu ar ei draed, nes bo ar syrthio, fe gais wed'yn, os cais ef byth, gymmeryd gwell gafael. Fel hyn, meddaf, y mae'r Arglwydd Jesu yn gwneuthur yn fynych a phroffeswr diffwrth ; y mae yn cloddio o'i amgylch, y mae yn rhoi un ergyd ar ei galon, ergyd arall ar ei chwantau, y trydydd ar ei bleserau, y pedwarydd ar ei gyfuron, arall ar ei hunan-dyb ; fel hyn y mae yn cloddio o'i amgylch : Dyma yr ffordd i gymmeryd daear ddrwg ymaith oddiwrth ei wraidd, ac i ryddhau ei wraidd oddiwrth y ddaear. Ffigys bren diffwrth, gwel y gosal, cariad, llafurwaith a'r ffordd ag y mae'r Arglwydd Jesu y Gwinllannydd yn gymmeryd gyda thi, i edrych a ddygi ffrwyth. *Hyd oni ddarffo i mi gloddio o'i amgylch [a bwrw tail.]*

Fel y dichon gwaith y ddaear yn cloi'r gwraidd ormod, rwyf i'r coed i ddwyn ffrwyth, felly y dichon eisiau gwell moddion fod yn achos o hono. Ac y mae hyn yn fwy nac eglur yng eiriau'r Gwinllannydd, *Hyd oni ddarffo i mi gloddio o'i amgylch a bwrw tail.* Mi rofiddo
E ffrwyth-

ffrwythlonach Gweinidogaeth, gwresfocchach Gair. *Mi rof iddynt fugeiliaid wrth fodd fy nghalon, mi fwriaf dail o'u hamgylch*: Chwi wyddoch fod tail o wresfocchach, brasach, mwy calonnog a maethol defnydd na'r tir, lle y plennir coed yn gyffredin.

Mi gloddiaf o'i amgylch ac a fwriaf dail. Mi a'i dygaf tan weinidogaeth calon-ddeffrous, tan foddion gras bras a da. Mi a ymwelaf a'i galon ag ystyriaethau deffrous, gwresfog, anno-gaethol: mi ddodaf dail gwresfog wrth ei wraidd, mi ymrysonaf ag ef trwy'm Hysbryd, mi roddaf iddo rai profiadau o'r rhodd nesol, a nerthoedd y byd a ddaw. Y mae yn anhawdd gennyf ei golli o eisiau cloddio, *Arghwydd, gad ef y fwyddyn hon hefyd, hyd oni ddarffo i mi gloddio a burw tail*.

Ac os dwg efe Ffrwyth, da;

Ac os bydd i'm holl boen wneuthur y Ffigys-bren hwn yn ffrwythlon, mi farnaf fod fy amser, fy mhoen a'm moddion wedi eu defnyddio i ddiben da; Ac, O fy Nuw, fe fydd hynny yn hoff gennyf tithau hefyd: *Canys graslawn a thrugarog ydwyf, yn edifarhau am y drwg a fygythiaf i ddwyn ar bobl*.

Y mae'r geiriau hynny yn hysbylu i ni, os bydd i'r Ffigys-bren diffwrwyth, y proffeswr anffrwythlon, yn y diwedd ddwyn ffrwyth i Dduw, y bydd pethau yn dda gyd â'r proffeswr hynny, y bydd yn dda gyda'r enaid tlawd hynny. Fe gaiff ei holl anffrwythlondeb o'r blaen, ei demptio Duw o'r blaen, ei holl gam-ddefnyddio amynedd a hir-ymaros Duw, ei holl gam-dreulio blwyddyn ar ol blwyddyn, yn awr eu maddeu iddo. Ie, fe fydd i Dduw'r Tad, a'n Harglwydd Jesu Grist yn awr fyned heibio ac anghosio'r cwbl, gan ddywedyd, *Da Was*, yn y di-

y diwedd. Pan ddywedwyf wrth yr annuwiol,
*O annuwiol, gan farw y byddi farw; ond os
 gwna efe farn a chyflawnder, os rhodia efe yn
 neddfau'r bywyd, heb wneuthur anwiredd; gan
 fyw a fydd byw, ni bydd marw, Ezec. xxxiii.*
 14, 15.

Ffigys-bren diffwrth, a glywi! y mae y
 fwyall wedi ei gosod wrth dy wraidd, y mae'r
 Arglwydd Jesu yn gweddio ar Dduw dy arbed;
 a ddarfu iddo ef gloddio o'th amgylch di? a
 ddarfu iddo dy deilio di? O Ffigys-bren di-
 ffwrth, yr wyt yn awr wedi dyfod at y terfyn,
 os deui yn awr yn dda, os bydd i ti ddwyn
 ffrwyth i Dduw, wedi i ti mewn ffordd rasol
 sugno i mewn y tail efangylaidd, da; onid ê,
 y tân yw'r olaf, ffrwyth neu'r tân, ffrwyth
 neu'r tân, Ffigys-bren diffwrth. *Ac os dwg
 efe ffrwyth, da.*

Onid ê, torr ef i lawr.

Onid ê, &c. Y mae'r Arglwydd Jesu trwy'r
Onid ê hyn, yn rhoi i ni i ddeall fod cenhed-
 laeth o broffeswyr yn y byd, ag fydd yn anfe-
 ddygol, na edifarhant, ac na allant edifarhau,
 ac na wna moddion gras les iddynt: Cenhed-
 laeth, meddaf, a gynnal broffes ond ni ddyg-
 ant ffrwyth: Cenhedlaeth ag a dreulia allan
 amynedd Duw, amser a moddion, bygythion,
 ac erfynion, barnedigaethau a thrugareddau, a
 chweddi'r cwbl yn anffrwythlon.

O'r drygioni ofnadwy fy nghalon dyn! bro-
 ffeswr diffwrth, a wyt yn clywed, y mae'r
 Arglwydd Jesu mewn amheuaeth o'th blegid
 di! Y mae (*onid ê*) etto ar y ffordd. Meddaf,
 y mae'r Arglwydd Jesu mewn amheuaeth o'th
 blegid, pa un a fyddi da neu beidio, yn y diw-
 edd, pa un a fydd ei lasur yn ofer, pa un a
 fydd ei gloddio a'i deilio yn ddim gwell na gwaith
 ofer.

ofer. *Mi a roddais iddi amser i edifarhau, ac nid edifarhaodd, Dat. ii. 21. Mi gloddiais o'i hamgylch, mi a'i teiliais, mi roes iddi amser, mi roes iddi gyflawnder o foddion; ond mi lafuriais yn ofer, ac mi dreuliais fy nerth am ddim, ac yn ddiles. A glywi Ffigys-bren diffwrwyth! y mae mewn cwestiwn etto, Pa un a fydd yn dda gyd â dy enaid yn y diwedd, neu beidio.*

Onid é, gwedi hynny torr ef i lawr.

Nid oes un peth yn fwy cyffrous i feddwl dyn, na gweled fod ei holl gymwynasgarwch a'i ffatr yn cael eu diystyru: Nid oes un peth yn cyffroi'r Arglwydd Jesu yn fwy, na gweled pechaduriaid yn cam-ddefnyddio moddion gras, os bydd efe yn ddiffrwyth ac yn ddi fudd tan yr Efengyl; os try efe fy ngras i yn drythyllwch; os bydd iddo wedi cloddio, teilio, a disgwil, i barhau yn ddiffrwyth, mi'th adawaf iw dorri ef i lawr.

Defnyddio moddion efangylaidd, yw'r feddyginiaeth olaf i broffeswr diffrwyth; os na wna'r Efengyl, os na wna gras yr Efengyl mo'r tro, ni ellir disgwil dim, ond *Torr ef i lawr. Gwedi hynny torr ef i lawr.*

O Jerusaleu, Jerusaleu, yr hon wyt yn lladd y prophwydi, ac yn llabyddio y rhai a ddanfonir attat, pa sawl gwaith y mynnaswn gasglu dy blant ynghyd, megis y casgl Iâr ei chyrvion dan ei hadcnydd, ac ni's mynnech? *Wele yr ydys yn gadael eich ty i chwi yn anghyfannedd, Mat. xxiii. 37, 38.* Etto ni ddichon yr Arglwydd Jesu, yr hwn ar y cyntaf a attaliodd cyflawniad barn cyflawnder ei Dad, am ei fod yn dymuno profi moddion yn chwaneg at y Ffigys-bren: meddaf, ni all calon ag fydd mor llawn o desturi ag yw ei galon ef, lai na gosidio, i weled y rhaid yn

awr

awr torri y proffeswr hwn i lawr; Luc. xix. 41, 42. *Ac wedi iddo ddyfod yn agos, pan welodd efe y ddinas, efe a wylodd drosti, gan ddywedyd, Pe gwybuasit diithau, ie, yn dy ddydd hwn, y pethau a berthynent i'th heddwch, eithr y maent yn awr yn guddiedig oddiwrth dy lygaid.*

Gwedi hynny torr ef i lawr.

Pan rhoddodd Crist di heibio, nid oes un eiriolwr, un dadleuwr arall, un aberth mwyach tros bechod: Y mae pob peth ond barn, ond y fwyall, wedi darfod, *Eithr rhyw ddisgwil ofnadiwy am farnedigaeth, ac angerdd tan, yr hiwn a ddifa y gwrthwynebwy; Heb. x. 27.*

Ffigys-bren diffwyth, gochel rhag i'r geiriau olaf hyn dy orddiwes, canys y mae'r geiriau hyn yn rhoddiad i fynu, yn daffiad heibio, yn fwriad ymaith; *gwedi hynny torr ef i lawr.* Y maent yn gymmaint a phe dywedasai'r Arglwydd Jesu; fy Nhad, mi erfyniais am chwanneg o amser i'r Proffeswr diffwyth hwn; mi erfyniais hyd nes cawn gloddio o'i amgylch a hwrw tail. Ond yn awr, fy Nhad, y mae'r amser wedi darfod, y mae'r fwyddyn wedi myned heibio, y mae'r haf wedi darfod, heb wneud dim daioni. Hefyd mi ddefnyddiais fy moddion, yr Efengyl, mi gloddiais o'i amgylch; mi ddodais dail bras a gwresog yr Efengyl o'i amgylch; ond fe ddaeth y cwbl i ddim. Fy Nhad, yr wyf yn rhoi y proffeswr hwn i fynu i ti drachefn, fe ddarfu i mi fe ddarfu i mi a'r cwbl, fe ddarfu i mi weddio, ac ymdrechu, ni attaliaf ddim o ben dy fwyall yn hwy: Cymmer ef i ddwy-law cyfiawnder, gwna gyfiawnder, gwna'r gyfraith; ni ymbiliaf byth mwy trosto. *Gwedi hynny torr ef i lawr; gwae hiwynt pan ymadauwyf oddiwrthynt, Hos. ix. 12.* Yn awr dyma broffeswr wedi ei adael yn gwbl noeth yn wir, *noeth i Dduw, noeth i Satan, noeth i bechod,*

noeth i'r ddeddf, noeth i angu, noeth i uffern, noeth i farn, noeth i gnosefydd cydwybod euog, ac i artaith y pryf nad yw byth yn marw, a'r tân hwnnw nad yw byth yn diffodd. Heb. xii. 25. Edrychwch na wrthodoch yr hwn sydd yn llefaru. Oblegid oni ddiangodd y rhai a wrthodasant yr hwn oedd yn llefaru ar y ddaear, mwy o lawer ni's diangiwn ni, y rhai ydym yn troi ymaith oddiwrth yr hwn sydd yn llefaru o'r nef. Y mae gennym ddau beth cyffredinol i ddal sylw arnynt oddiwrth y rhediad byrr hwn trwy'r ddammeg hon;

Yn gyntaf, Pan fo cyfiawnder Duw yn crochwaeddi, Ni allaf ddioddef y proffeswr diffwrth hwn ddim yn hwy: Fod Jêsu Grist yn eiriol am ychydig amynedd yn chwaneg ac ychydig yn chwaneg o ymryson a'r proffeswr hwn, i edrych a yw yn bosibl ei wneuthur yn ffrwythlon. Arglwydd, gad ef y flwyddyn hon hefyd, hyd oni ddarffo i mi gloddio o'i amgylch a bwrw tail, ac os dwg efe Ffrwyth, da.

Yn ail. Fod dydd gras rhai proffeswyr yn darfod gyda, Torr ef i lawr, gyda barn; wedi i Grist ddefnyddio ei foddion tuag at eu Hiechydwrriaeth.

Mi gaf adael heibio y peth cyntaf, heb gyffwrdd oll ag ef, ond mi gaf lefaru yn fyr am yr ail, sef yw hynny,

Fod dydd gras rhai proffeswyr yn darfod gyd â, Torr ef i lawr, gyd â barn, wedi i Grist ddefnyddio ei foddion tuag at eu hiechydwrriaeth.

Y mae'r Apostol yn dangos hyn yn ei drydedd bennod o'i Epistol at yr Hebreaid; lle mae yn dywedyd i ni, am bobl yr Juddewon, wedi deugain mlynedd o amynedd, ac ymgais i wneuthur daioni iddynt trwy foddion apwyntiedig i'r pwrpas hynny, mai eu diwedd oedd eu torri i lawr,

neu

neu eu cae allan o wlad yr addewid am eu parhaus anghrediniaeth, *Ac yr ydym ni yn gweled na allent fyned i mewn o herwydd anghrediniaeth. Am hynny, medd efe, y digiais wrth y genhedlaeth honno, (yn ol y Saefonaeg, i'm gofidiwyd gyd â'r genhedlaeth honno,) ac y dywedais, Y maent bob amser yn cyfeiliorni yn eu calonau; ac ni adnabuant fy ffyrdd: Fel y tyngais yn fy llid, na chaent ddyfod i'm gorphwysfa.* Fel pe buasai yn dywedyd, mi fynnaswn iddynt fyned i mewn, ac i'r pwrpas hynny y dygais hwynt o'r *Aipht*, yr arweiniais hwynt trwy 'r Mor, ac y dygais hwynt yn yr Anialwch, ond ni attebasant i'm gwaith, na'm hamcanion yn y matter hynny, am hynny ni chant, mi dyngais na chaent, *Fel y tyngais yn fy llid na chaent ddyfod i'm gorphwysfa:* Dyma dorri lawr mewn barn. Felly drachefn, Pen. iv. y mae yn dywedyd, *Fel y tyngais yn fy llid, Os anti mewn i'm gorphwysfa i: er bod y gweithredoedd wedi eu gwneuthur er seiliad y byd*, Heb. iv. 3. Y mae'r [Os] yma, yr un peth a'r [na chant] yn y bennod o'r blaen. Alle y mae yn dywedyd, *Er bod y gweithredoedd wedi ei gwneuthur er seiliad y byd.* Y mae yn rhoi i ni ddeall, er cymmaint o bethau fy wedi ei darparu tuag at Jechydwriaeth pechaduriaid, ac er cymmaint yw eu parhad, etto fod y Proffeswr diffwrwyth ag y sy'n temptio ac yn annog Duw i ddigofaint yn debyg i fyned heb un hawl ynddynt; *Er bod y gweithredoedd wedi eu gwneuthur er seiliad y byd.* Jud. v. 6. *Ewyllysio gan hymny yr ydwyf eich coffau chwi, gan eich bod unwaith yn gwybod hyn; i'r Arglwydd, wedi iddo waredu y bobl o dir yr Aipht, ddistrywio eihwaith y rhai ni chredasant. Yr Angylion hefyd y rhai ni chadwasant eu dechreuad, eithr a adawsant ei trigfa eu hun, a gadwodd*

wodd efe mewn cadwynau tragwyddol, dan dywyllhuch, i farn y dydd mawr. Dyma (ensampl) i'r pwrpas, ensampl oddiwrth ddynion ac Angylion: Dynion wedi ei gwaredu o wlad yr *Aipht*, ac ar eu taith tua *Chanaan*, cyfgod o'r Nefoedd, yn cael eu [torri lawr.] Angylion wedi eu creu a'u gosod yn y Nefoedd mewn cyflwr uchel a thywyfogaethol; etto 'r ddau hyn, o herwydd anffrwythlondeb i Dduw yn eu lleoedd, yn cael eu *torri i lawr*, y Dynion yn cael eu distrywio gan Dduw, (canys felly y dywed y testyn) a'r Angylion yn cael eu cadw mewn Cadwynau tragwyddol dan dywyllwch, *i farn y dydd mawr.*

Yn awr, wrth ymdrin a'r pwng hwn, mi gaf chwedleua am y *Torriad i lawr*, neu'r farn a fygythir yma, mewn perthynas i'r modd ag y mae yn cael ei chyflawnu gan law ddigyfrwng Duw; ac hefyd mewn perthynas iw waith ef yn eu taslu hwynt allan o'r byd; ac nid fel ag y mae yn weithred o eiddo'r Eglwys, &c. ac mewn perthynas i'r torriad yma i lawr, neu'r farn, y mae yn rhaid casglu na ddichon hyn ddim bod, cyn bo dydd gras wedi myned heibio gyda'r Ffigys-bren. Ond yn ol y fylwiad, fod rhai Proffeswyr ag fydd a'u dydd Gras yn darfod gyda, *Torr ef i lawr*; ac yn ol geiriau'r testyn, *Gwedi [hynny] torr ef i lawr.* *Gwedi hynny*, gwedi fy holl gynnigion a'm hymnroadau iw wneuthur ef yn ffrwythlon, gwedi i mi ei adael, ei roddi i fynu, darfod ag ef, ac ymroi i beidio a rhoi dim Dyddiau gras, Odfeydd gras, moddion gras yn chwaneg iddo; yna *gwedi hynny*, ti gei ei dorri ef i lawr.

Hefyd, y mae y rhoddiad i fynu, yn myned o flaen cyflawniad barn. Nid yw cyflawniad barn bob amser yr un pryd a chyhoeddiad barn; canys *gwedi hynny*, y mae rhyw amser cyfaddas

cyfaddas i gael ei sefydlu, a chwedi hynny torr ef i lawr; Ac felly y mae yma yn y testyn. Y mae'r penderfyniad, y caiff ei ddistrywio, yn cael ei gasglu oddiwrth ei waith yn parhau yn ddiiffrwyth trwy'r holl flwyddyn ddiweddaf, ei waith yn parhau yn anffrwythlon hyd eithaf defnyddiad pob moddion: Ond nid yw Torr ef i lawr wedi dyfod etto, y mae hynny yn dyfod gyd ag air ol llaw; *Gwedi hynny torr ef i lawr.*

Felly gan hynny, fel y gallwyf fyned rhagof a'r sylwiad mewn trefn, y mae yn rhaid i mi ofod dau beth ger bron.

1. Fod dydd gras yn darfod gyda rhai Dynion cyn cymmero Duw hwynt allan o'r byd hwn.

2. Y bydd Angeu, neu dorriad y cyfryw ddynion i lawr, yn ofnadwy. Canys y mae'r *Torriad hwn i lawr*, pan y deallir yn yr ystyr heilaethaf, (fel ag yn wir y dylit yma) yn dangos, nid yn unig digofaint Duw yn erbyn bywyd dyn yn y byd hwn, ond ei ddigofaint yn ei erbyn gorph ag enaid. Ac y mae yn gymmaint a phe dywedid, Torr ef ymaith oddiwrth bob breintiau a bendithion ag sy'n perthyn i ras yn y byd hwn, a'r hwn fydd iddyfod.

Ond i fyned rhagof, *Y mae dydd gras yn darfod gyda rhai dynion*, cyn cymmero Duw hwynt allan o'r byd hwn:

Mi gaf roi rhai enffamlau o hyn, ac felly myned rhagof a'r peth diweddaf.

Yn gyntaf, Mi gaf enwi Cain: yr oedd Cain yn Broffesiwr, (Gen. iv. 3.) yn aberthwr, yn addolwr Duw: ie, yr addolwr cyntaf a ddarllenwn am dano wedi'r Cwmp; ond nid oedd ei Rawn ond Grawn gwylltion, Gen. iv. 5, 8. *Yr oedd ei weithredoedd yn ddrwg*, ni wnaeth efe mo'r hyn a wnaeth oddiwrth annogaethau efangylaidd; am hynny nid edrychodd Duw ar ei waith: o herwydd pa hama fe syrthiodd ei

wyneb

wynebpryd: Am hynny y mae yn digio wrth ei frawd, yn cwerylu ag ef, yn cymmyrd odfa ac yn ei ladd. Yn awr yn y dydd y gwnaeth efe y weithred hon, fe gaewyd y Nefoedd yn ei erbyn, ac fe deimlodd efe ei hun hynny yn doflurus, ac yn ofnadwy, pan ymofynnodd Duw am waed *Abel*; *Ac yr awr hon*, (medd Duw) *melldigedig wyt ti o'r ddaear, yr hon a agorodd ei safn i dderbyn gwaed dy Frawd o'th law di, &c.* Gen. vi. 8. 11, 12, 13, 14. *Yna y dywedodd Cain, Mwy yw fy anwiredd nac y gellir ei faddeu* (rhai Cyfieithiadau, *Mwy yw fy nghosbedigaeth nag y gallwyf ei oddef*) *Wele gyrraist fi heddyw oddiar wyneb y Ddaear, ac o'th wydd di i'm cuddir.* Yn awr melldigedig wyt ti, medd Duw, gyrraist fi oddiar wyneb y ddaear, medd Cain, ac o'th wydd di i'm cuddir; ni chaf ddim gobaith mwy ynot ti, un wen mwy ar dy wyneb di, nac un disgwiliad mwy am drugaredd ar dy law di. Fel hyn gan hynny y darfu dydd gras Cain, y caewyd y Nefoedd a chalon Duw ei hunan yn ei erbyn ef; ac etto fe fu fyw yn hir wedi hyn, Gen. iv. 10. Yr oedd *torr ef i lawr* heb ddyfod etto: fe fu byw gwedi hyn i briodi gwraig, adn. 17. i genhedlu hiliogaeth felldigedig, i adeiladu dinas (a pheth arall ni's gwn) ni ellid gwneuthur hyn oll yn fuan: Felly fe allasai Cain fyw wedi i ddydd gras ddarfod arno, lawer cant o flynyddau.

Yn ail, *Ismael*, Gen. xvij. 25, 26. Yr oedd *Ismael* yn Broffeswr, wedi ei ddwyn i fynu yn *Nheulu Abraham*, ac fe ei henwaedwyd yn dair ar ddeg Oed, Gen. xvi. 12. Ond etto Mab y *Forwyn* gaeth oedd efe, ni ddarfu iddo ddwyn ffrwyth da, Proffeswr gwylt ydoedd: Er ei holl Grefydd fe wawdiai y rhei'ny ag oedd yn well nac ef ei hun. Felly, ar ddiwrnod, pan ddi-ddyfnwyd ei frawd *Isaac*, fe wnaeth ei Dad wledd ar yr Achos, ac fe lawenhaodd ger bron yr

yr Arglwydd, am roddi iddo y Mab addawfit; fe watwarodd *Ismael* hwy am hyn, eu Mab, a'u llawenydd duwïol. Yna daeth Ysbryd Duw ar Sara, A hi a lefodd, *Bwrw allan y Gaeth-forwyn-hon; o herwydd ni chaiff Mab y Gaethes hon gyd-etifeddu a'm Mab i Isaac*, Gen. xxi. 9, 10, 11. Yn awr y mae Paul at y *Galatiad*, (Pen. iv. 29, 30, 31.) yn gwneuthur y bwrw allan hyn i fod, nid yn unig yn fwriad allan o deulu *Abraham*, ond yn fwriad allan hefyd oddiwrth Rangyd â'r Saint yn y Nefoedd. Y mae *Moses* yn rhoi prawf hynodol o hyn, gan ddywedyd, pan y bu ef farw, *Ei gasclu at ei bobl*, Gen. xxv. 17. Ei bobl o ran ei fam, canys oddiwrth ei fam y mae efe yn cael ei gyfrif, mab *Hagar*, mab y gaeth-forwyn. Yn awr un o'r *Aiphtiaid* oedd hi, Gen. xxi. 9. Felly pan y bu ef farw, fe'i casglwyd, er ei holl broffes, i'r lle y casglwyd *Pharaoh* a'i Lu, y rhai a foddwyd yn y *Mor-coch*; dyma y rhai oedd ei bobl ef, ac yr oedd efe yn un o honynt, wrth natur ac ymddygiad, trwy erlyd fel ag y gwnaethant hwy. — Ond yn awr, *Pa bryd y darfu dydd gras ar y dyn hwn?* Deliwch sylw, ac mi ddangosaf i chwi, yr oedd *Ismael* yn dair ar ddeg oed pan enwaedwyd ef; ac yr oedd *Abraham* yn namyn cant. Gen. xvii. 24, 25, 26. a'r flwyddyn nesaf y ganwyd *Isaac*, felly yr oedd *Ismael* yn awr yn bedair ar ddeg oed. Yn awr pan ddiddyfnwyd *Isaac* (gadewch iddo sugno pedair blynedd) wrth y cyfrif hynny yr oedd dydd gras wedi darfod ar *Ismael* erbyn ei fod yn ddeunaw oed, Gen. xxv. 12 Canys ar y dydd y gwatwarodd, y dywedwyd, *Bwrw ef allan*; ac o'r bwrw allan hynny y mae'r Apostol yn gwneuthur yr hyn a ddywedais. Gochelwch chwi broffeswyr ieu-ainge diffwrth. Yn awr fe fu *Ismael* fyw wedi hyn gant a phedair ar bymtheg o flynyddoedd,

mewn

mewn llawer o esmwythder ac anrhydedd mawr gyda dynion: Efe genhedlodd wedi hyn ddeuddeg o Dywyfogion, hyd yn oed wedi Dydd Gras ddarfod arno.

Yn drydydd, Mi gaf enwi *Esau*, Gen. xxv. 27, &c. Yr oedd *Esau* hefyd yn Broffeswr, se'i ganwyd i *Isaac*, ac se'i henwaedwyd yn ol y ddefod: ond Proffeswr chwareu-gar oedd *Esau*, Heliwr, Gwr o'r maes; yr oedd efe hefyd wedi ymbriodi a'i chwantau, fel ag yr oedd yn well ganddo eu cadw hwy na'i Enedigaeth-fraint. Felly, ar ddiwrnod pan ddaeth o hela, ac yn ddiffygiol, efe a werthodd ei Enedigaeth-fraint i *Jacob* ei Frawd. Yn awr yr oedd yr Addewid a'r Fendith yn y Dyddiau hynny wedi eu cyfylltu â'r Enedigaeth-fraint. Ie yr oedd-ynt wedi eu sefydlu yn y cyfryw fodd fel nad allai'r un fyned heb y llall, o herwydd pa ham y mae Rhybudd yr Apostol yn bwysfawr jawn, Heb. xii. 16, 17. *Gan edrych, medd efe, na bo un Putciniwr, neu halgedig megis Esau, yr hwn am un Saig o fwyd a werthodd ei Enedigaeth-fraint; canys chwi a wyddoch wedi hynny ddarfod ei wrthod ef, pan oedd efe yn ewyllysio etifeddu y Fendith; oblegid ni chafodd le i edifeirweh, er iddo trwy ddagrau ei thaer-geisio hi.* Yn awr ni allwn gyfrif diwedd Dydd Gras *Esau* o'r amser y gwerthodd ei Enedigaeth-fraint: canys yno y mae'r Apostol yn ei osod, na bo un yn eich plith megis *Esau* yn gwerthu ei Enedigaeth-fraint; o herwydd y mae'r Fendith felly yn myned ymaith hefyd.

Ond se werthodd *Esau* ei Enedigaeth-fraint yn hir cyn ei farwolaeth. Fe fu *Jacob* wedi hyn ugain mlynedd gyd a *Laban*, (Gen. xxxi. 41, &c. xxxii. 6.) a phan ddychwelodd adref fe a gyfarfu a'i Frawd *Esau*. Ymhellach fe fu *Jacob* tyw wedi hyn ryw amser gyd a'i Dad, ac fe

fe ddarfu i *Jacob* ac *Esau* ei gladdu. Yr wyf yn meddwl, (Gen. xxxv. 28, 29.) y gallasai fyw wedi deugain, ie, am ddim ag a wn i, wedi pedwar ugain mlynedd ar ol iddo werthu ei Enedigaeth-fraint, ac felly yn ganlynol dodi ei hun allan o amfer Gras Duw.

Middaliaf sylw ar dri pheth ymhellach mewn perthynas i'r tri phroffeswr hyn.

Yn gyntaf, yr oedd *Cain* yn broffeswr digllon, *Ismael* yn un gwat-warllyd, *Esau* yn un blysig trythyll chwareu-gar: Tri nod o broffeswyr diffwrth. Canys ni all yr hwn a allo ddigio, a allo watwar, ac a allo garu ei chwantau ddwyn ffwrth i Dduw.

Yn ail, fe ddarfu dydd Gras ar y Proffeswyr hyn ar yr amfer y gwnaethant ryw bechodau ofnadwy; ar *Cain*, pan laddodd ei Frawd; ar *Ismael* pan watwarodd *Isaac*, &c. *Esau*, pan o gariad at ei chwantau y dyfstrydd ac y gwerthodd ei Enedigaeth-fraint. Gochel broffeswr diffwrth, Ti elli mewn hanner cwarter awr wneuthur yr hyn, na's gelli gael dy waredu oddiwrth y drwg o hono byth bythoedd.

Yn drydydd, etto fe ddarfu i'r tri hyn, wedi eu dydd Gras ddarfod, arwain gwell Bywydau mewn perthynas i bethau allanol, nac erioed o'r blaen. Fe fu *Cain* wedi hyn yn Arglwydd ar Ddinas, Gen. iv. 17. Fe fu *Ismael* wedi hyn yn Dad deuddeg o Dywysogion, Gen. xxv. 16. Ac fe ddywedodd *Esau* wedi hyn wrth ei Frawd, *Y mae gennyf fi ddigon, fy mrawd, bydded i ti yr hyn sydd gennyf*, Gen. xxxiii. 9. Nid yw esmwythder, heddwch a llwyddiant mewn pethau allanol yn un arwydd o Ffafr Duw i broffeswr diffwrth anffuddiol; ond yn hytrach o'i ddigofaint, fel y gallo trwy hynny dryfori mwy o ddigofaint erbyn dydd Digofaint, a dadguddiad cyfiawn Farn Duw.

bybw

F

Gwasa-

Gwafanaethed hyn i brofi'r peth cyntaf, sef fod *Dydd Gras yn darfod ar rai Dynion, cyn y cymmero Duw hwynt allan o'r byd hwn.*

Yn awr gan hynny i ddangos i chwi, rai arwyddion wrth ba rai y gellir adnabod fod *Dydd Gras* wedi darfod, neu ar ddarfod gyda'r Proffeswr disrwyth; *Gwedi hynny torr ef i lawr.*

1. Y mae'r hwn ag fy wedi sefyll allan yn erbyn Duw, a chwedi gwrthsefyll yr holl foddion hynny a ddefnyddiodd Duw tu ag atto i edrych a ellid ei wneuthur yn bren ffrwythlon yn ei Ardd, yn y Perygl hwn; ac yn wir dyma Swm y Ddammeg hon: se gafodd y Ffigys-bren a fornir am dano yma, ei fendithio a'r Cymhwysiad o Foddion, se ganiatawyd amfer iddo i dderbyn Maeth; ond se safodd allan, se wrthwynebodd, se wrthsefodd y cwbl, y cwbl ag a wnaeth y llafurwr, y cwbl ag a wnaeth y Gwinllannydd.

Arwyddion fod dydd gras wedi darfod.

Ond i lefaru rhyw beth yn neilltuol mewn pedwar neu bump o bethau:

Yr arwydd gyntaf, y mae dydd gras dybyggit wedi darfod, pan y mae proffeswr wedi gwrthsefyll, camddefnyddio, a gwisgo allan amynedd Duw, yna y mae mewn perygl, y mae hyn yn brofedigaeth, yna y mae Duw yn crochwaeddi, *Torr ef i lawr.* Y mae rhai dynion yn ymlusgo yn lledradaidd i broffes nad oes neb wyr pa fodd, fel ag y daeth y Ffigys-bren i'r winllan, gan ddwylaw eraill, nid gan Law Duw; ac yno y maent yn aros yn ddifwyd, di ras, di ofal, ac yn ddi gydwybod dda oll tuag at Dduw. Fe allai iddynt ddyfod i mewn er mwyn y torthau, celfyddyd, parch, a dallu eraill; neu se allai i fogi a thagu argyhoeddiadau a cheryddon cnofedig cydwybod ddeffrous aflonyddo. Yn awr wedi cael eu hamcan fel pechaduriaid *Seion*, y maent yn esmwyth ac yn ddiogel; gan ddygwedyd,

wedi yd, fel *Agag*, i Sam. xv. 28. *Chwerwoder marwol-
aeth yn ddiau a aeth ymaith*; yr wyf o'r goreu, mi
gaf fod yn gadwedig, ac mi gaf fyned i'r Nefoedd.

Mownagwag dybian fel hyn y maent yn treulio blwy-
ddyn, *dwy neu dair*; heb gosio fod Duw ar bob tym-
mor gras, ac bob odfa efangylaidd, yn *dysfod i geisio
ffrwyth*.

Wela, bechadur; Ffigys-bren diffwrth, nid
yw hyn ond dechreu gwael; y mae Duw yn dysfod am
ffrwyth.

Pa beth sy gennys yma, medd Duw, *pa fath
Ffigys-bren yw hwn*, sy wedi aros y flwyddyn hon
yn fy Ngwinllan; heb ddwyn i mi ddim ffrwyth! mi

lelaf arno, Broffeswr! Ffigys-bren, dwg ffrwyth, yr
wyf yn edrych am ffrwyth, yr wyf yn disgwyl ffrwyth,
y mae yn rhaid i mi gael ffrwyth, am hynny edrych

attatid y hunan; y mae'r Proffeswr yn pwyll ychydig
wrth ymgeirian hyn; ond geirian yw y rhai'n nid *E-
goddian*; y herwydd pa ham y mae'r ystyriaeth hyn yn

boanymadaw oddiworth y galon: Pan y mae Duw yn
dysfod y flwyddyn nesaf, y mae yn ei gael fel ag yr
oesdd, yn Ffigys-bren anffwrthlon, yn Dir-ddiffwrth-

wn. *Ac yn awr y mae yn achwyn drachefn*, dyma
ddwyno flynedd wedi myned, ac heb ddim ffrwyth yn
ymddangos; *wela mi oedaf sy llid er mwyn fy Enw*,

Esa. xlviii. 9. En mwyn fy Enw yr oedaf sy llid, ac er
fy marwol yr ymattaliaf oddiworth y rhag dy ddifetba,
(yn bresennol) mi ddigwiliat, mi ddigwiliat etto i

drugarhau. Ond ni wna hyn ddim o'r tro, nid yw
hynny'n cael dim o'r effaith leiaf ar y Ffigys-bren di-
ffwrth, *Tyr medd efe*, nad oes yma ddim bygythiad:

Nid mae Duw yn drugarog, fe oeda ei lid, *Esa. xxx. 18.*
Nid mae yn disgwyl i drugarhau; nid oes arnaf ofn etto.
O fel y mae dynion annuwiol, y rhai sy'n ymlusgo i

mewn i'r winllan yn ddarwybod, yn troi *Gras ein
Duw ni i dryrhyllweb!* *Wela*, y mae yn dysfod am
ffrwyth y drydedd flwyddyn, fel o'r blaen, ond nid
yw yn cael dim ond *Ffigys-bren diffwrth*; dim ffrwyth:
Y mae yn awr yn llefain allan drachefn, O fy Ngwin-
llannydd, tyried yma, dyma Ffigys-bren diffwrth er
ys tair blynedd yn fy ngwinllan, a chweddi'n hommi
o'm disgwiliad bob tymmor, canys mi edrychais am
ffrwyth yn ofer; *Torref i lawr*, fe ddarfu fy amynedd,

ni ddisgwiliaf ddim yn hwy wrth y Ffigys-bren hwn.

2. Ac yn awr y mae yn dechreu ysgwyd y Ffigys-bren a'i fygythion; cyrraedd y fwyall. Yn awr angyw'r fwyall, am hynny fe elwir am Angeu; Angeu, tyred, taro i mi y Ffigys-bren hwn. A chyda hynny y mae'r Arglwydd yn ysgwyd y pechadur hwn, ac yn ei dreiglo ol ac wrthol ar ei glaf wely, gan ddywedyd, Cymmer ef Angeu, y mae wedi diystyru fy amynedd a'm hir-ymaros, heb gosio y dylasai ei arwain i edifeirwch, a'r ffrwythau o hono, *Angau, cyrcha ymaith y Ffigys-bren diffwrth bwn i'r tan*, hol y proffeswr diffwrth hwn i Uffern. Ar hyn y mae Angeu a'i olygon hyll-drem yn dysod i'r ystafell, ac mae Uffern yn ei ganlyn at ystlys y gwely, ac y mae'r ddau yn syllu yngwyneb y proffeswr hwn, ie, yn dechreu ymasyd ynddo; un yn ei daro a phoenau yn ei gorph, a dolur pen, dolur calon, dolur cefn, byrdra anadl, llewygfydd, cryndod cymmalau, rhwystr yn y cylla, ac agos pob arwyddion dyn cwbl ddifeddyginiaeth. Yn awr tra y mae Angeu fel hyn yn poeni'r corph, y mae Uffern yn yndrin a'r meddwl a'r gydwybod, yn eu taro a'i phoenau, yn taslu gwreichion o dân i mewn yno, yn ciwysu Yspryd y Creadur tlawd hwn a'r tristwch a'r ofnau o dragwyddol ddamnedigaeth: Ac yn awr y mae yn dechreu ystyried ynddo ei hun, ac yn llefain ar Dduw am drugaredd, *Arglwydd arbed fi, Arglwydd arbed fi*, Na, medd Duw ti fuost yn brofedigaeth i mi yn awr er ys tair blynedd. Pa sawl gwaith y darfu i ti fy siommi? Pa sawl tymmor a dreuliaist yn ofer? Pa sawl pregeth a thrugareddau eraill a roddais i o'm hir amynedd i ti? Ond ddim pwrpas yn y byd, cymmer ef Angeu. O Arglwydd daionus, medd y pechadur, Arbed fi ond yr unwaith hon, cyfod fi ond yr unwaith hon. Yn wir mi fum yn Broffeswr diffwrth, ac a'r hofaist yn dy winllan i ddim pwrpas; Ond arbed! O arbed fi yr un waith hon, yr wyf yn attolygu arnat, ac mi fyddaf gwell. Ymaith, ymaith, medd Duw, ni byddi; mi'th brofais y tair blynedd yma eisioes, un dawg ydwyd; a phe bawn yn dy adferu i'th Jechyd, ti fyddit cynddrwg ac o'r blaen (ag angyw yn sefyll ger llaw ar yr holl ymddiddan hyn). Y mae'r Pechadur

yn llefain drachefn, Arglwydd daionus prawf fi yr un waith hon, gad i mi godi yr unwaith hon, a gwel oni ddiwygiaf. Ond a wyt yn addaw diwygio? ydwyf yn wir, Arglwydd, ac yn addunedu hefyd; ni byddaf byth cynddrwg ag y bum, mi fyddaf yn well, wele, medd Duw, Angeu, gad y proffeswr yma yn llonydd y waith hon. Mi a'i profaf ychydig yn hwy, y mae wedi addaw, y mae wedi addunedu diwygio ei ffyrdd. Fe allai y ceidw at rai o'i Addewidion. Y mae Addunedau yn bethau pwysfawr, fe allai yr ofna dorri ei Addunedau: Cyfod o'th wely; ac yn awr y mae Duw yn dod i y Fwyall heibio. Y mae'r Creadur tlawd yn ddiolchgar iawn am hyn, yn moliannu Duw, ac yn cymmeryd arno ei fod yn ei wneuthur o'r galon, ac yn galw ar eraill i ddiolch hefyd. Y mae gan hynny fel un ag fydd i fod yn Greadur newydd mewn gwirionedd. Ond mor gynted ag y gwisgo ei ddillad a dyfod i lawr o'r gwely, ac anturio tros y drws, neu i w Siop, a gweled fel y mae pob peth yno wedi myned bendramwnwgl, y mae'n cymmeryd meddyliau eraill yn ei ben, ac yn dywedyd wrth ei dylwyth, Beth fuoch eu gid yn ei wneuthur? Pa fodd y mae pob peth allan o drefn? ni allaf ddywedyd pa gymmaint wyf ar ol llaw; fe allai un nad oes ond hanner llygaid ganddo i weled nad oes gennych na doethineb na medr i drefnu pethau. Ac yn awr, yn lle ceisio treulio y rhan fydd yn ol o'i amser i Dduw, *Y mae yn dyblu ei ddiwydrwydd ar ol byd bwn.* Och fi, nid oes i mi golli'r cwbl, y mae yn rhaid cymmeryd gofal rhagddarhodus: Ac fel hyn y mae yn llwyr anghosio gosidiau Angeu, poenau uffern, yr addewidion, yr addunedau a wnaeth i Dduw y byddai yn well: *O herwydd na wnaethpwyd barn (yn awr) yn fuan, am bynny y mae calon y Creadur tlawd bwn yn llawn ynddo i wneuthur drwg.*

3. Y Pethau hyn yn myned yn ddi-effaith, y mae Daw yn ymallyd yn y fwyall drachefn, ac yn danfon Angeu at ei wraig, ei blentyn, ei anifeiliaid, (*eich Gwyr ieuainge a leddais, gyd a chaeth-gludo eich meirch*) *Amos iv. 10.* Mi a'i tarawaf a distaniad, mi a'i croesaf, siommaf, taffaf ef i lawr, a gosodaf fy hunan yn ei erbyn ef, yn yr hyn oll ag y dodo ei law arno.

Ar hyn y mae'r Proffeswr tlawd diffwrth hwn yn lle-fain allan drachefn, Arglwydd, mi bechais, arbed fi unwaith yn chwaneg, yr wyf yn attolwg arnat. O na chymmer ymaith *ddymuniant fy llygaid*, arbed fy mhlant, bendithia waith fy Nwylaw, ac mi ddiwygiaf, ac a fyddaf gwell. Nage, medd Duw, ti ddywedaist Gelwydd wrthyf y tro diweddas, ni chredaf ddim o honot am hyn yn hwy, a chyd â hynny y mae yn taffu ei wraig, ei blentyn, a'i foddion i'r Bêdd.

Ac yna y mae yn dychwelyd iw le hyd oni chyd-nabyddo'r Proffeswr hwn ei fai yn fwy diffuant, *Hof. v. 15.*

Y mae'r Creadur tlawd wrth hyn yn cael ei gyftuddio, a'i flino, y mae yn rhwygo ei ddillad, ac yn dechreu galw iw gof ei waith yn torri Addewidion a'i Addunedau, y mae yn galaru ac yn gweddio, ac fel *Abab*, yn cerdded yn araf ryw ennyd, wrth gosio pa mor gyfiawn y mae llaw Duw arno. Ac yn awr y mae yn adnewyddu ei Addewidion; gan ddywedyd Arglwydd, prawf fi yr unwaith hon etto, tynn ymaith dy Law a gwel; y mae y rhei'ny yn myned ymhell nad yw byth yn dychwelyd. Wele, y mae Duw yn ei arbed drachefn, yn dod i'r fwyall i lawr drachefn; *Llawer gwaith y gwardedd eise hwynt; hwythau a'i digiasant ef a'u Cyngor eu hun, bwy a wanhychwyd am eu Hanwirdd, Sal. cvi. 43.* Yn awr y maent dybygit yn ddiolchgar drachefn, ag fel pe baent yn ymroi i fod yn dduwiol mewn Gwirionedd. Y maent yn awr yn darllain, yn gweddio, yn myned i gyfarfodydd, ac dybygit yn ddisrifol iawn tros ychydig, ond y maent yn anghosio'r cwbl yn y diwedd. Y mae eu chwantau yn eu cynhyrfu; profedigaethau cyfattedbol yn ymgyn-nig: O herwydd pa ham y maent yn dychwelyd iw hen ffyrdd ceimion drachefn, *Salm lxxviii. 34, 36. Pan laddai eise hwynt, bwy a'i ceisient ef, ac a ddych-welent, ac a geisient Dduw yn fore — Er hynny, rhag-rithio yr oeddynt iddo a'u genau, a dywedyd Cefwydd writho a'u Tafod.*

4. Etto, drachefn, ni ad yr Arglwydd ddim o'r Proffeswr hwn, ond fe gymmer ei fwyall i fynu drachefn, ac fe a'i dod ef tan weinidogaeth a fo yn chwilio'r

chwilio'r Galon yn fwy, Gweinidogaeth ag a fo yn ei
 chwilio, ac yn ei droi i synu ac i wared; Gweinidogaeth
 ag a gyfarfyddo ag ef, fel ag y cyfarfyddodd *E-*
lias ag *Abab* yn ei holl Ffyrdd drygionus (ac yn awr y
 mae'r fwyall yn cael ei gosod wrth wreiddyn y pren-
 nau). Heb law hyn, y mae'r weinidogaeth hon nid yn
 unig yn chwilio'r Galon, ond yn gosod yr *Efengyl* yn
 ei Phelydrau euraidd ger bron y Pechadur; yn awr y
 mae Crist Jesu yn cael ei osod allan yn eglur, yn awr
 y mae Gras yn disgleirio yn hyfryd; yn awr, yn awr
 y mae'r Addewidion yn cael eu torri fel blychau o
 Enaint, nes bo'r holl le yn arogl. Ond *Och* nid oes
 dim ffrwyth etta ar y ffigys-bren bwn. Pan y chwilir
 ei Galon y mae yn grwnnach; pan y gosodir gogo-
 heddu Ras yr *Efengyl* ger ei fron, y mae'r Proffeswr
 hwn yn chwarae ac yn ymdrythyllu, ac yn casglu i
 synu ryw weddillion o honi, *Yn profi daionus Air*
Duw, a Nerthoedd y Byd a ddaw, (Jud. 4.) Yn hy-
 fed i synu y gwlaw sy'n mynych ddyfod arno ef, *Heb.*
vi. 3.—7. 8. Ond nid yw yn dwyn ffrwyth cymmwys
 i berchen yr *Efengyl*, nid yw yn edrych am *redio yn*
Nghyfraith Arglwydd Dduw Israel a'i boll Galon, 2
Bren. x. 31. Ond yn cyfrif bod Gogoniant yr *Efengyl*,
 yn gynhwysedig mewn Ymadrodd ac Ymddango-
 fiad, ac nad yw ein hufudd-dod iddi ond peth yn y
 deall; fod Gweithredoedd da yn gynhwysedig mewn
 Geiriau da, ac os gallant ond siarad yn wych, y maent
 yn meddwl eu bod yn bodloni Duw yn rhagorol. Y
 maent yn meddwl fod Teyrnas Dduw yn gynhwysedig
 mewn Geiriau nid mewn Nerth: Ac fel hyn y mae'r
 pedwarydd moddion yn myned yn ddi-essiaith.

5. Wele, yn awr y mae'r Fwyall yn cael ei chodi yn
 uwch, canys yn awr yn wir y mae Duw yn barod i
 daro'r Pechadur, ond cyn y rhodde'r ergyd, fe brawf
 un peth yn chwaneg cyn y diwedd, ac os metha hyn-
 ny, i lawr a'r *Ffigys-bren*. Yn awr y peth diweddas
 yw, ymdrechgu ac ymryson a'r Proffeswr siwn trwy ei
 Ysbryd. O herwydd pa ham y mae Ysbryd yr Ar-
 glwydd yn awr yn dyfod atto: Ond nid i ymryson a
Dyn yn dragywydd, Gen. vi. 3. Etto fe ymryson ryw
 amser ag ef, fe a'i deffry, efe a'i hargyhoeddi, efe
 eilw

eilw iw gof y Pechodau gynt, y barnedigaethau, y torri addunedau ac Addewidion, a'r cam-dreulio dyddiau gynt; fe fydd iddo hefyd ofod rhesymmau cymhellgar ger bron, Addewidion annogaethol, barnedigaethau ofnadwy, byrdra amser i edifarhau ynddo; a bod gobaith etto os deuir i mewn. Hefyd fe a ddengys iddo mor sicr yw Angeu a Barn i ddyfod; ie, fe ymdrecha ac fe ymryson a'r Pechadur hwn. Ond, deliwech sylw, dyma lle y mae'r drygioni yn gorwedd, y mae yma dynnu ac ymryson o bob Tû. Y mae'r Ysbryd yn argyhoeddi, y mae'r dyn yn troi'r clust byddar at Dduw; y mae'r Ysbryd yn dywedyd, derbyn addysg a bydd fyw, ond y mae'r dyn yn tynnu ymaith ei Ysgwydd; y mae'r Ysbryd yn dangos i ba le y mae yn myned, ond y mae'r dyn yn cae ei lygaid yn ei erbyn; y mae'r Ysbryd yn cynnig ei orchfygu, y mae'r Dyn yn ymryson ac yn gwrthwynebu, Hwyl a ddifenwafant Ysbryd y Gras, *Heb. x. 29.* Y mae'r Ysbryd yn ail-ymddiddan ag ef ac yn defnyddio rhesymmau o Nattur newydd; ond y mae'r Pechadur yn Atteb, *Na, cerais ddiethriaidd, ac ar eu bol bwynt yr af fi, Jer. ii 25. — Amos iv. 6.—12.* Ar hyn y mae digofaint Duw yn cyfodi yn ei wyneb, y mae yn awr yn dyfod allan o'i le sanctaidd, ac y mae yn ofnadwy: Yn awr y mae yn tyngu yn ei lid na chânt fyned i mewn i'w orphwysfa ef, *Ezec. xxiv. 13.* Mi arferais fy amynedd tuag attoch, ac etto ni ddychwelasocho attaf fi, medd yr Arglwydd. Mi a'ch tarewais yn eich person, yn eich perthynafau, yn eich meddiannau, etto ni ddychwelasocho attaf, medd yr Arglwydd. *Yn dy aflendid y mae seulerder, o herwydd glanhau o bonof di, ac nid wyt lan; o'th aflendid ni'th lanbeir mwy byd oni pharwyf i'm llied orphwys arnat. Torr ef i lawr, pa bam y mae yn diffwrwytho'r tir.*

Xr ail arwydd, fod dydd gras wedi darfod, (os nid yn hollol,) etto ger llaw ar y cyfryw broffeswr, yw, Pan y mae Duw wedi ei roddi i synu, neu ei adael yn llonydd, ac yn dioddef iddo wheathur a fynno, a hynny yn ddirwystr, heb ei gynnorthwyo mewn gweithredoedd o sancteiddrwydd, neu gyfyngderau ac anhawstra chwaith, Ephraim a ymgyfylltodd ac Eulnod,

gad idda; Hof. iv. 17. Gwae bwynt pan ymadawys oddi-wrthbynt. Mi rhwarddas yn eu dialedd bwy, mi rhawddias pan syrthio arnynt yr hyn y maent yn ei ofni, Diar. i. 24 i'r 29.

Ffsgys-bren diffrowyth, se gloddiwyd, ac se fwriwyd Tail o'th amgylch cyn hyn, se fu Caib Duw cyn hyn wrth dy wraidd, se fwriwyd Tail yr Eſengyl cyn hyn wrthyt; se ymrysonwyd a thi cyn hyn, se'th argyhoeddwyd, se'th ddeffrowyd, se wnaed i ti brofi, gweled a gwaeddi, O y gwynfydedigrwydd! Fe gyfarfuwyd a thi cyn hyn tan y gair; se doddodd dy galon, se syrthiodd dy Ysryd, se grynodd dy Enaid, ac di brofaist ryw beth o nerth yr Eſengyl. Ond ti bechaist, ti gyffroaist lygaid ei Ogoniant, se gafwyd dy anwiredd yn atcas, ac yn awr se allai fod Duw wedi dy adael di, dy rod-di i fynu, a'th adael di yn llonydd.

Yr oeddit cyn hyn yn galon-dyner, yr oedd dy gydwybod yn rassu oddiwrth brofedigaeth i ddyrgioni, Canys se'th dynnwyd ymaith oddiwrth halogedigaeth y byd trwy adnabyddiaeth yr Arglwydd a'r Achubwr Jesu. (2 Pedr ii. 20.) Ond yr wyt yn awr yn llyngau i fynu yr hyn a chwydaist allan unwaith (fel y Cr yn y ddihareb) ag yr wyt yn ymdreiglo o'r newydd yn y dom hynny ag y tybygasit unwaith dy olchi oddiwrtho. Ond i fod yn neilltuol, y mae tair arwydd o ddyn wedi ei rod-di i fynu gan Dduw.

1. Pan y mae yn cael ei adael yn llonydd mewn pechod, pan y mae firwyn ei lygredd wedi ei gollwng yn rhydd, ac yntef wedi ei rod-di i fynu iddynt. *Ac megis nad oedd gymmeradwy gantbynt i gadw Duw yn eu gwybodaeth, Duw a'u rhoddes bwynt i fynu i feddwl anghymeradwy, i wneuthur y pethau nid oedd widdaidd; wedi ei llenwi a phob anghyfiawnder, Rhuf. i. 28, 29. A weli di ddyn ag a gafodd cyn hyn wybodaeth o Dduw, ag oedd a rhyw faint o arswyd mawrhydi Duw arno; meddas, a weli di'r cyfryw un, yn ymddigrifo yn ei dwyll ei hun, Rhuf. i. 30, 31. yn troi Gras ein Duw i ni i drythyllwch, ac yn rhodio yn ol ei chwantau annuwiol ei hun, barnedigaeth yr hwn er ys talm nid yw segur, a'i golledigaeth nid yw yn hepi-*
ian,

ian, a Pedr ii. 3. A wy't yn clywed, broffellwr diffrawyth
y mae yn ofnadwy i weled y rhai'n agioeddi dy byg-
asit unwaith yn blant y wawr. dydd ac yn ymbaratoi
erbyn bywyd tragwyddol, yn awr yn y diwedd, o her-
wydd pydri ei Calhannau, trwy gyfiawn Farn Daw,
yn cael eu caniatu, wedi myned yn anheimladwy, li
godd eu hunain i fynth i drythyllwch, i wneuthur pob
afendid yn anchwant. Ebb. iv. 19. Yr bedd ymler
fawr o'r cyfryw yn nyddiau cyntaf yr Efbngyl yn
erbyn pa rai y mae Pedr, Judas a Joann, yn cyhoeddi
trom Farnedigaeth Duw. Y mae Pedr a Judas yn eu
huno a'r Angylion syrthiedig, 2 Pedr ii. 3. i'r 8. Y
mae Joann yn gwahardd gweddio trostyn, o herwydd
digwydd idynt, yr hyn a ddigwyddodd i'r Angylion
a syrthasant. Jud. 5, 6, 7, 8. Y rhai wylchadwasant eu
cyfryw cyntaf, ac am nad hysgysu eu huno a'g ydhoir
mewn cadwynau tragwyddol dan dywyllwch i ffarmol
Pydd mawr. Efyg y brân diffrawyth, a wy't ti yn clywed?

Yn gyntaf, y mae y rhai'n tu hwnt i bob tougaredd
yn ail, y mae y rhai'n tu hwnt i bob addewidion.
Yn drydydd, y mae y rhai'n tu hwnt i bob Gobaith
o Edifeirwch. Yn bedwrydd, Nid oes ganddynt un Eariolw, mae
un rhan yn yr Aberth droa bechod. Yn bummed, Nid oes dim wedi ei adael i'r rhai'n,
eithr rhyw ddisgwl ofnadwy am Farnedigaeth.

Yn chweched, O herwydd i pabban dyma'r gwis
Gwydrldaid a Gwibisid, sy wedi cael eu gadael gan
Dduw, gan Grist, gan Ras, a chan ym Addewid, a llyb
hwynt i bob Gobaith, yn crisydro a o'r ymrodio dyma
ac accw i fel y Diafolen cydymaith, hyd nes delogen
Hamfer i farw, neu i ddifgan i'r rhyfel, a chael eu di-
fetha.

2. O herwydd pa hamon maent yn cael eu gadael
yn lonydd wrth wrandor. On daw y rhai'n rhyw bryd
tan y Gair, nid oes yno un Daw iddynt, dim o
arog, moddion Gras, dim sybbyrhaden Calon, dim
tolluri trostyn eu hunain, dim Cariad at eu Hychyd-
teriaeth. Edrychent, an y mail law neu'r llall, yn o
hwy welant y cyfryw Effeithiau o'r Gair ar eraill, ag
sy'n arwyddion o edifeirwch, Cariad at Dduw a'i
Grist,

Grif, *Nid oes ond cefnau y rhain yn eidd-gymmu bob amser*, Rhuf. xi. 10. *Nid oes gan y rhain ond yn unig Ysbryd o Drwm-gwsg*, Llygaidd heb weled, a chlustiau heb glywed hyd y dydd hwn, *Preg. viii. 10.* O herwydd p'ham megis ag y maent yn myned i le'r *Sundiaid*, felly y maent yn dyfod oddluno, ac yn cael eu bwan abergof yn y lleoedd y gwnaethant felly. Hyn yn unig y maent yn ei fedi, Y maent yn tryfort iddant eu bwanain ddigofaint erbyn Dydd digofaint, a dadguddiad cyfarwn Farn Duw. Rhuf. iii. 3, 4, 5. Edrych at dy Fatter Brosfeswr diffrwyth.

3. Os ymwelir ag ef fel yn y ffordd gyffredin a dynol-ryw, naill ai trwy Glesyd, ealedi, neu ryw adfyd arall, etto nid oes un Duw yn ymddangos, unllaw Duw yn sancteiddio, un drugaredd neilltuol yn gymmysgedig a'r Cystudd. Y mae yn clesychu, ac yn gwellau, fel yr anifail; neu y mae mewn Cyfyngder, fel Saul, pan oedd yn ymladd a'r Philistiaid, wedi ei adael gan Dduw, i Sam. xxviii. 4, 5, 6. A'r Philistiaid a ymgynnulkasant ac a ddacthant ac a wersyllasant yn Sunem; a Saul a gasglodd holl Israel ynghyd, a hwy a wersyllasant yn Gilboa. A phan adactodd Saul wersyllu Philistiaid, efe a ofnodd, a'i Galon a dychrynodd yn ddifawr. A phan ymgynghorodd Saul a'r Arglwydd, nid attebodd yr Arglwydd iddo, na thrawy Freuddwydion, na thrawy Urim, na thrawy Brophwydi. Ni attebodd yr Arglwydd iddo, se ddarfu iddo ag ef, fel taffodd ym aith, se'i gwrthododd, ac se'i gadawodd i sefyll a'i fwrthio gyd a'n Bechodau. Ond chwanege am hyn yn y *Diwedd Glo*, am hynhy m'at gadawaf yn awr.

4. Fe ddichon y dynion hyn fyned lle y mymunt, gwneud a fynont, hwy allant grwydro o Opiniwn i Opiniwn, o Farn i Farn, o Sect i Sect, ond nid ydynt yn sefydlog mewn un lle, y maent yn cael eu gadael i'w hanfertenrwydd eu hunain. Nid oes ganddynt ddim Gras i gadarnhau eu calonau, ac er i rai o honnynt ymfroftio eu hunain fod y Rhydd-did hyn gant hyn, etto y mae Judas yn eu galw yn *ser griblog*, i'r rhai y cadwyd Nirol y Tywyllwch yn dragwydd, Jud. 13. Y maent wedi eu gadael, fel ag y dywedaais o'r blaen, i fod yn Grwydrnau ac yn wibnau ar hyd y ddaear,

ddaeas, i grwydro ymhob man, heb aros mewn un man, hyd oni ddisgynnont iaw lle eu hun, (Aet. i. 5.) gyda Chain a Judas, dynion o'r un anffawd a hwy eu hunain.

Y trydydd arwydd o fod Dydd Gras wedi llwyr ddarod gyd a'r cyfryw Broffeswr, yw, Pan fo ei Galon wedi caledu fel na's gellir torri trwyddi, fel na's gallo dim ei chlwyfo. *Ffigys-bren diffrawyth, a wyt ti yn ystyried?* Mielldith Duw yw Calon galed an-edifeiriol. Pob pla ar unwaith, yw Calon na allo edifarhau; a thyma pa ham y dywedodd Duw am *Pharaoh*, Ecsod. ix. 14. Pan oedd yn sôn am ei roddi i fynu ym mawredd ei Lîd, *Y waith hon, medd efe, yr anfonaf fy holl Blaau ar dy Galon.*

Y mae Duw yn rhoi hyn fel arwydd o'i anfodlondeb i rai Dynion ag y sydd wedi pechu yn ofnadwy tan broffes o'r Efengyl, yr ydys yn pallu nerth iddynt i edifarhau, y mae eu Calonau wedi eu caead i fynu, ni allant edifarhau: Y mae yn amhosibl iddynt, byth i edifarhau pe byddent fyw fil o flynyddau. *Y mae yn amhosibl i'r Syrthwyr ymaith bynny ymadnewyddu drachefn i Edifeirwch; gan eu bod yn ail groeshoelio iddynt eu hunain Fab Duw, ac yn ei osod yn Watwar,* Heb. vi. 4, 5, 6. Yn awr bellt yw Calon wedi ei chaledu fel hyn, mewn ffordd o Farn ac y mae'r Arglwydd Dduw yn ei gosod yn erbyn Jechydwriaeth y Pechadur. Hyn oedd Swm achwyniad *Spira*, ni allaf, O ni allaf yn awr ei wneuthur.

Y mae'r Dyn hwn yn gweled yr hyn a wnaeth, Beth allasai ei helpu, a pheth a ddaw o hono, etto ni ddichon edifarhau, fe dynnodd ymaith ei Ysgwyddau o'r blaen, fe gaeodd ei Lygaid o'r blaen, ac yn y cyflwr hwnnw y gadawodd Duw ef, ac felly y mae yn aros hyd heddyw. Mi feddyliais, am wraig *Lot*, pan y trowyd hi yn golofn *Halen* (*Gen. xix. 26.*) ei bod yn edrych etto drach ei chefn tros ei hyfgydd, neu a'i hwyneb tu a *Sodom*; fel ag y dalodd y Farn hi, felly y ca's ei rhwymo, a'i gadael fel arwydd-faen o ddigofaint Duw i Genhedlaethau i ddyfod.

Yr ydym yn darllain am rai wedi ei serio a haiarn poeth, ac fy wedi ymddarbodi (colli teimlad) canys felly

felly y mae y rhai sy wedi eu serio, yn y rhannau sy wedi ei serio: Eu cydwybodau wedi eu serio, 1 *Tim.* iv. 2. Y gydwybod yw'r peth ag sy raid ei tharo a theimlad o ofn ac Euogrwydd, os gwneir rhyw ddai-oni i'r rhei'ny ag y sydd a'u Cydwybodau, yn waeth, na'r rhai sy'n trwm-gysgu mewn pechod, *Eph.* iv. 19. Canys am y Gydwybod honno ag y sy mewn trwm-gwsg, fe ellir etto ei heffeithiol ddeffroi a'i hachub; ond ni ddichon y gydwybod honno ag sy wedi ei serio, ei fychu i fynu, a'i gwneud fel man ludw, byth deimlo, tristau, neu gael y mesur lleiaf yn y byd o Ofid. Ffigys bren diffwrth, clyw, peth ofnadwy yw calongaledwch barnedigaethol. Y mae gwahaniaeth rhwng y calongaledwch hwnnw ag sy'n dueddol i bob Dyn, a'r hwn sy yn dyfod ar rai fel barn neilltuol oddiwrth Dduw: ac er y gellir galw pob math o galongaledwch mewn rhyw ystyr yn farn; etto y mae'r ail galedwch hyn yn perthyn yn neilltuol i'r rhai colledig yn unig; caledwch ag sy'n cael ei ddanfôn yn gospedigaeth am gam-ddefnyddio goleuni derbyniedig, fel gwobrwy llwyr wrthgiliad.

Y mae'r Caledwch barnedigaethol hyn yn wahanol oddiwrth yr hyn ag sy'n dueddol i bawb, yn yr ystyr-iaethau hyn.

1. Caledwch yw ag sy'n dyfod wedi derbyn rhyw Oleuni mawr, oblegid rhyw bechod mawr yn erbyn y goleuni hynny, ynghyd a'r gras a'i rhoddes. Y cyfryw galedwch ag a gafodd *Pharoah*, wedi'r Arglwydd wneuthur cynnifer o wyrthiau ger ei fron: Y cyfryw galedwch ag a gafodd y Cenhedloedd, caledwch ag sy'n tywyllu'r Galon, caledwch ag sy'n gwneuthur y Meddwl yn anghymmeradwy. Yr un caledwch yw hwn a hwnnw, ag y rhybuddir yr *Hebreaid* yn ei erbyn (*Heb.* iii. 7. &c.) caledwch ag sy'n dyfod o herwydd Anghrediniaeth, ac ymadawiad oddiwrth y Duw byw; caledwch ag sy'n cael ei berffeithio trwy dwyll pechod: Y cyfryw a hwanw yn y brofedigaeth, o herwydd yr hwn y tyngodd Duw nad elent iw orphwysfa. A'r cyfryw galedwch a hwn y caledwyd *Cain*, *Ismael*, ac *Esau*, wedi iddynt wneuthur eu mawrion droseddau.

2. Y radd fwyaf o galedwch ydyw, ac felly fe ddy-

wedir eu bod yn galettach na'r graig, Jer. v. 3. neu'r Adamant, Efec. vii. 12. hynny yw calettach na'r callestr. Mor galed na allo un peth finio arni.

3. Caledwch yw ag sy'n cael ei roddi mewn llawer o ddigofaint, ac i rwymo fynu'r Enaid mewn amhosibl-rwydd o edifa hau.

4. Caledwch yw gan hynny ag sy'n ddifeddyginiaeth, o'r hwn y mae yn rhaid i'r dyn farw, a bod yn ddam-nedig. *Broffeswr diffwrth, gwrando ar hyn.*

Y pedwarydd arwydd fod dydd gras wedi llwyr ddarfod gyd a'r cyfryw Broffeswr, yw, pan y mae yn cadarnhau ei galon galed yn erbyn rhedfa gair Duw, Job. ix. 4. Y mae hyn yn cael ei alw yn *Ymgaledu yn erbyn Duw*, yn *droi'r meddwl* (Yspryd) yn ei erbyn ef. Megis fel hyn, Os wedi iddynt wneud proffes o ffydd yn yr Arglwydd Iesu, ac o'r athrawiaeth ag fydd yn ol Duwioledeb, y bydd iddynt fyned yn y blaen yn ddi-ofn mewn helynt o bechod, gan addaw iddynt eu hunain fywyd ac iechydwrriaeth er hynny. Broffeswr diffwrth, gwrando ar hyn. Y mae'r dyn hwn yn cael ei alw (Deut. xxix. 18.) yn *Wreiddyn yn dwyn gwenwyn a wermod*, neu lyseuyn gwenwynig, y cyfryw un ag fy wedi ei ffeiddio gan Dduw; ie, wedi ei ffeiddio gan ei Enaid ef. Canys y mae'r Dyn hwn yn dywedyd, *Heddwch fyddi mi, er i mi roddio Yngbyndynrwydd fy Nghalon, i chwaneu meddwdod at fyched*; Meddwl llwyr wrthwyneb i holl air Duw, ie, gwrthwyneb i natur Duw ei hunan. O herwydd pa ham y mae yn chwaneu, Deut. xxix. 20. *Yna y myga digllonedd yr Arglwydd a'i eiddigedd yn erbyn y Gwr bwnnw; a'r holl fellldithion fydd ysgrifenedig yn y Llyfr bwn a orwedd arno ef, a'r Arglwydd a ddileu ei Enw ef odditan y Nefoedd.*

Ie, ni fetha'r Dyn bwnnw gael ei lwyr ddinystrio, medd adn. 21. *A'r Arglwydd a'i neilldua ef oddiwrth holl Lwythau Israel, i gael drwg, yn ol holl fellldithion y Cysammod.*

Efe a'i neilldua ef i gael Drwg; efe a'i rhydd i fynu; efe a'i gad ef i w galon ei hun; efe a'i neilldua i'r pethau hynny, y rhai a fo yn sicr i fod yn rhy galed iddo.

Nawr y mae'r farnediggaeth hon yn cael ei mawr gyflawnu,

lawnu, pan y mae Duw wedi rhoddi'r dyn i fynu i Satan, a chwedi rhoi cennad i Satan, yn ddi attal i gwblhau ei Ddinystr. Meddaf, pan y rhoddo Duw gyflawn gennad i Satan i berffeithio ei Ddinystr: Canys ni ddaeth, ac nid pawb a draddodir i Satan, yn dyfod i'r diwedd hyn. Ond dyna'r Dyn, yr hwn y mae Duw yn ei neillduo i gael drwg, ac yn ei adael yn nwy-law Satan, i ddi feth gyflawnu ei Ddinystr.

Fel hyn y gwnaeth ag *Ahab*, Dyn, ag oedd wedi ymwërthu i *wneuthur drwg yngolwg yr Arglwydd*, i Bren. xxi. 25. *A'r Arglwydd a ddywedodd, pwy a dwylla Ahab, fel yr elo efe i fynu ag y syrthio yn Ramoth Gilead? Ac un a ddywedodd fel hyn, ac arall a ddywedodd fel hyn; Ac Ysbryd a ddaeth allan, ac a safodd ger bron yr Arglwydd, ac a ddywedodd myfi a'i twyllaf ef, i Bren. xxii. 20, 21, 22. A ddywedodd yr Arglwydd wrtho, Pa fodd? dywedodd yntau, mi a af allan, ac a fyddaf yn Ysbryd cefwyddog yngenu ei Brophwydi. Ac efe e ddywedodd, Twylli a gorchfygi, dos ymaith a gwna felly. Ti a gei ei berswadio ef a llwyddo, gwna dy ewyllys, yr wyf fi yn ei adael yndy law di, dos ymaith a gwna felly.*

O herwydd pa ham y mae'r Arglwydd yn mawr ymberthynu ynhriniaeth y barnedigaeithau hyn, oblegid yr annogaethau a gafodd. Dyma'r dyn ag y mae efe yn trefnu ei Ddinystr, ac yn ei ddwyn o amgylch yn ol ei ddyfais ei hun. *Minnau a ddewisaf eu dychymmygion bwynt, ac a ddygaf arnynt yr byn a ofnant, Eſay lxxi. 4. Mi a ddewisaf eu dychymmygion, neu'r drygau y mae eu calonau yn eu dychymmygu. Myfi, myfi a baraf iddynt eu derbyn, ac ymhyfrydu ynddynt. Ond pwy yw y rhai fydd i ofni eu bod fel hyn? Pwy, y rhei'ny ymhlith Proffeswyr, y rhei'ny ag fy wedi dewis eu ffordd, y rhei'ny ag y mae eu heneidiau yn ymhyfrydu mewn ffeidd dra. Am na dderbyniasant gariad y Gwirionedd, fel y byddont gadwedig; ac am hynny y densyn iddynt bwy Amryfusedd cadarn, fel y credont gelwydd; fel y barner yr holl rai nad oeddont yn credu i'r Gwirionedd, ond yn ymfodloni mewn anghyfiawnder.*

Y densyn Duw iddynt. Gair mawr ydyw; Ie, y densyn Duw iddynt Amryfusedd cadarn; Amryfusedd a

wnelo'r tro, wnelo iddynt gredu celwydd, paham felly, *fel y barner bwynt oll, bob un o bonynt, nad yw yn credu'r gwirionedd, ond yn ymfodloni mewn angbyfiawnder*, 2 Thes. ii. 10, 11, 12.

Nid oes un peth yn cyffroi'r Arglwydd yn fwy nac i Ddyn addaw pan y mae efe yn bygwth; nac i ddyn ysgafn feddwl, y gall fod yn ddiogel; ac etto bod yn fwy drygionus nac o'r blaen: Y mae Enaid y Dyn hwn yn ffieiddio gwirionedd Duw, nid yw ryfedd gan hynny fod Enaid Duw yn ei ffieiddio yntef; y mae efe wedi dychymmygu ffordd wrthwyneb i Dduw i ddwyn oddiamgylch ei iechydwriaeth ei hunan; nid yw ryfedd gan hynny os yw Duw yn dychymmygu ffordd i ddwyn damnedigaeth y Dyn hwn oddiamgylch: A chan fod y gwrthryfelwyr hyn wedi dyfod i'r diwedd-glo hwn *Heddwch fydd i ni*, fe fyn Duw weled gair pwy a saif, ei air ef neu hwy.

A pummed arwydd fod dydd gras wedi dartod ar Ddyn; yw, pan y gallo er hyn, wawdio, ac ymgyn-deiriogi o'i fewn, a digio yn erbyn yr Arglwydd, dirgel fwriadu parhau yn ei helynt a deued a ddelo, diystyru Cenhadon yr Arglwydd. *Yr un a ddirmygai Gyfraith Moses, a fyddai farw heb drugaredd, dan ddau neu dri o dystion; pa faint mwy cospedigaeth (dybygwch chwi) y bernir baeddu o'r hwn a fathbrodd Fab Duw, &c.* Heb. x. 28.

O herwydd pa ham, y mae Duw wedi gosod ei hun yn erbyn y dirmygwyr hynny, ac fe ragddywedodd na ehredient, ond diflannu. *Edrychwch, O ddirmygwyr, rhyfeddwch, a diflennwch; canys yr wyf yn gwnethur gweithred yn eich dyddiau, gwaith ni chredwch ddim, er i neb ei ddangos i chwi*, Aët. xiii. 41.

Gwedi hynny, torr ef i lawr.

Mor belled a hyn ni a soniasom am y Ffigys-bren anffrwythlon, neu Broffeswyr diffwrth, gyda rhai arwyddion iw adnabod wrthynt; at yr hyn y chwane-gwyd rhai arwyddion hefyd o un na fydd, ac na ddichon chwaith trwy neb moddion, fod yn ffrwythlon, ond rhaid eu colli yn druenus. Yn awr gan fy mod wedi dyfod i amser barn-gyflawniad, mi lefaraf air am hynny hefyd, *Gwedi hynny torr ef i lawr*. Y mae Crist o'r diwedd

diwedd yn troi'r Ffigys-bren diffwrth trosodd i Gyf-
iawnder Duw, yn ei ysgwyd a'i ddwyllaw, ac yn ei roi
i fynu i'r tân o herwydd ei anffwrthlondeb.

Torr ef i lawr.

Y mae yma ddau beth iw hystyried.

1. Y Dihenyddiwr, (Barn-gyflawnwr) Torr [Di], y
mawr, yr ofnadwy, a'r tragwyddol Dduw. Y mae'r
geiriau hyn gan hynny, fel ag y dywedais eisoes, yn
arwyddo fod Crist y Cyfryngwr, trwy'r hwn yn unig
y mae iechydwrïaeth yn dyfod, a'r hwn yn unig sy'n
oedi barn-gyflawniad, yn awr yn rhoi'r Enaid i fynu,
yn peidio a llefaru un Sillaf mwy trosto, na gwneud un
weithred o ras mwy tuag at ei adferiad; ond yn ei
draddodi i fynu i'r Oruwchwilïaeth ofnadwy, *I fytbio
i ddwyllaw'r Duw byw*, Heb. x. 13.

2. Yr ail beth iw ystyried, yw, *Offeryn y Dihenydd-
iwr*, a hynny yw *Angau*, yn cael ei gyffelybu i *Fwyall*;
ac am nad yw'r pren yn cael ei gwmpo ar un Ergyd, y
mae'r Ergydion yn cael eu dilyn yma, hyd nes rhodder
cynnifer ag sy'n angenrheidiol iw *dorri i lawr*; canys yn
awr y mae amfer torri, a gwaith torri wedi dyfod. Y
mae yn rhaid mai torri iw ei ran, hyd nes y torrer ef i
lawr. *Gwedi hynny, torr ef i lawr*. Angeu, meddaf,
yw'r Fwyall, yr hon y mae Duw yn ei mynych arfer,
i gymmeryd Ffigys-bren diffwrth allan o'r Winllan ac
o broffes, ac hefyd allan o'r byd ar unwaith. Ond y
mae'r Fwyall hon yn awr newydd lifanu, y mae yn
dyfod yn blaenllym iawn at wraidd y Ffigys-bren di-
ffwrth hwn. Fe'i blaenllymwyd gan bechod, y ddeddf,
a phroffes ffurfiol, ac am hynny y mae yn rhaid iddi,
ac y mae'n gwneud archollion dyfnion, nid yn unig ym
mywyd naturiol, ond hefyd ynghalon a chydwybod y
Proffeswr hwn. *Cyslog Pechod yw marwolaeth*, neu
Angeu, a *cholyn Angeu yw Pechod*, 1 Cor. xv. O her-
wydd pa ham, nid yw Angeu yn dyfod at y dyn hwn,
fel at y Saint, yn safn-rwym neu yn ddi gelyn; ond a
safn agored, yn ei holl nerth; ie, y mae yn danfon ei
gyntaf anedig yr hyn yw euogrwydd i fwyta ei gryf-
dwr, a'i arwain ef at frenhin y dychryniadau, Iob.
xviii. 13.

Ond

Ond i osod ger eich bron ryw Berchau neillduol mewn perthynas i farwolaeth y dyn hwn.

1. Yn awr y mae ei holl ofer ffrwyth yn amgylchynu ei wely, ynghyd a'r holl fyddinoedd a llengau o'i ddrygau eraill, *ei anwiredde ei hun a ddeil yr annurwial, ac efe a ddolir a rhaffau ei bechod ei hun*, Diar. v. 22.

2. Y mae rhyw ddadguddiad ofnadwy o Ddau yn awr yn cael ei wneuthur iddo, er dychrynu a brawychu ei gydwylbod euog, *Canys Duw a deifl arno, ac nid arbed; ac efe a ofna yr hyn fydd uchel*, Job. xxvii. 22. Preg. xii. 5.

3. Fe fydd y cyntedd tywyll ag y mae i fyned trwyddo yn syndod tost iddo; canys fe fydd *arfwyd yn y ffordd*, Preg. xii. 5. Ie, fe gymmer dychryn asael arno, pan y gwelo gildannedd ehang Angeu yn ymagor am dano, drysau cyfgod angeu yn ymagor iwe ollwngallan o'r byd. Yn awr pwy a'm cyferfydd yn y llwybr tywyll hwn, pa fodd yr af trwy'r cyntedd tywyll hwn i fydd arall?

4. Canys a herwydd euogrwydd a chydwybod ddyrchynllyd, fe fydd ei *Einiacs ynghrog gyferbyn ag ef ac fe a ofna nos a dydd*, Deut. xxviii. 66. *ac ni fydd sic o'i Einiacs*.

5. Yn awr hefyd fe ddaw *Angeu neu Eisiau* yn ei erbyn fel gwr arfog. Dyma fyddin ofnadwy i hwn fy a'i galon yn ddi ras, ac yn ddiffwrwyth yn ei fywyd. Fe fydd i'r eisiau hyn grochlesain yn wastadol yn ei glustiau. Dyma enedigaeth newydd yn eisiau, galon ac yspryd newydd yn eisiau, dyma ffydd yn eisiau, dyma gariad ac edifeirwch yn eisiau; dyma ofn Duw yn eisiau, dyma ymarweddian da yn eisiau? *fe a'ch bwyfwyd yn y cloriannau, ac fe'ch gaffwyd yn brin*, Dan. v. 27.

6. Gyd a'r rhain y mae Angeu a'i gyfeillion yn sefyll ger llaw, Angeu ac Uffern, Angeu a Chythreuliaid, Angeu a diderfyn boen yn y ffamau tragwyddol o dân ysol. *Pan ddol Duw i fynu at y bech, efe a'i difetha bwynt a'i fyddinoedd*, Hab. iii. 16.

Ond pa fodd y bydd y dyn hwn marw? *A bery ei galon;*

galon; neu a fydd ei ddwyllaw yn gryffon? Eze. xxii.

14.

1. Y mae Duw, Crist a thosturi wedi ei adael: Y mae pechod yn erbyn goleuni, yn erbyn trugaredd, ac yn erbyn hirymaros Duw wedi dyfod i fynu yn ei erbyn; y mae ei obaith a'i hyder yn awr yn marw gyd ag ef, a'i gydwybod yn rhuo ac yn crynu o'i fewn yn wastadol.

2. Y mae Angeu ar waith, yn ei dorri ef i lawr, yn darnio ei risgl a'i galon, ei gorph a'i enaid oddiwrth eu gilydd; y mae'r dyn yn griddfan, ond nid yw Angeu yn ei glywed: y mae yn edrych yn hyll yn ofnus, yn echrydus; y mae yn ochain, yn chwyfu yn crynu ond nid yw angeu yn materu dim.

3. Y mae myfyrdodau arfwydus yn ei ddilyn, yst-
yriaethau ymollyngol ofnadwy o Dduw yn ei fraw-
ychu. Yn awr y mae gantho amfer i ystyried beth
fydd y celled o'r Nefoedd, a pheth fydd Poenau U-
ffern; nid yw yn edrych yn awr i un ffordd nad yw
yn cael ei frawychu.

4. Fe ddymunai gael byw yn awr, ond ni chaiff; fe
ddymunai gael byw, pe b'ai ond bywyd gwr ar ei glaf-
wely, ond ni chaiff. Y mae yr hwn sy'n ei dorri i
lawr, yn ei ddrin, fel ac y mae'r Trychwyr, neu'r torr-
wr coed yn trin y pren crynedig; yn awr y Ffordd
hyn, yn y man y Ffordd arall, yna y mae gwreiddyn
yn torri, llinyn calon, llinyn llygad yn torri yn ddau.

5. Ac yn awr, pe gallai'r Enaid gael ei ddodi allan
o fod, neu ei wneuthur yn ddim, pa mor ddedwydd
y cyfrifai ei hun, ond y mae yn gweled na all hynny
ddim bod. O herwydd pa ham y mae mewn Cyfyng-
der rhyfeddol: Ni chaiff dim aros yn y Corph, myned
allan o'r Corph ni's beiddia. Y mae'r Bywyd yn
myned ymaith, y gwaed yn rhewi yn y cnawd, a'r
Ymysgaroedd yn rhŷ wan i dynnu'r anadl trwy'r
ffroenau, o'r diwedd y mae'r Enaid trwmlywythog yn
myned allan tan grynu, yr hwn sy'n cael ei fuan ddal
gan Gythreuliaid, y rhai sy'n llechu ymhob Congl o'r
Stafell i'r diben hynny: Y mae ei Gyfeillion yn go-
falu am y Corph, yn ei ddodi mewn amdo neu Arch;
ond

ond y mae'r Enaid allan o'u meddwl a'u cyrraedd, yn myned i wared i 'stafelloedd Angeu.

Mi a feddyliais ymhelaethu, ond yr wyf yn attal : Duw, yr hwn fydd yn dysgu dynion i ddefnyddio er llesad, a fendithio hyn o draethawd byrr ac eglur i'th Enaid di yr hwn wyt yn Broffeswr yn nhir y byw, ymhlith prennau'r Ardd. *Amen.*

T E R F Y N.

Caerfyrddin, Ebrill 29, 1766.

Ar fyrr amser fe gyboeddir yn Gymraeg, (Pris Swllt wedi ei rwymo, 8d. heb hynny) Lyfr, a elwir,

O Cheneidiau o Uffern : neu Riddfan-
nau Enaid damnedig. Yn dangos Cyflwr galarus y Damnedigion, mewn ffyddlon Esponiad ar Ddammeg y Gwr goludog a *Lazarus, Luc xvi. 19* i'r
Fe ddichon hesyd jawn wasanaethu fel Gair o
i Bechaduriaid, hen ac jeuaingc, trwy Ffydd
yn **U. GRIST**, i ochelyd y Lle poenus hwnnw.
Ynghyd â Dadcuddiad o ddefnyddioldeb y Scrythurau,
fel ein diogel Gyfarwyddyd i ochelyd Poenau Uffern.

Gan **JOHN BUNYAN.**

Newydd ei gyfieithu i'r *Cymraeg* yn ol yr Argraphiad *Saesonaeg*, tan Olygiad y Parch. *Mr. Sam. Wilson, 1737.*

A M M O D A U.

I. Fe fydd y Llyfr yr hwn fydd eifioes wedi dechreu ei argraphu, i gael ei ddwyn yn y blaen ar Baper da, Llythyren newydd, a'i rwymo yn lan.

II. Fe gaiff Rhag-dalwyr am chwech, un tros ben, a'u Henwau wedi ei hargraphu yn Nechreu'r Llyfr; un hanner iw dalu wrth roi'r Enwau, a'r llall pan gaffer y Llyfrau.

III. Yr ydys yn meddwl gorphen y Gwaith erbyn diwedd Mîs *Mai* nesaf o'r hwyaf.

IV. Fe ddymunir ar y rhei'ny a welo fod yn dda i annog y Gorchwyl, i anfon eu rhagdaliadau, ar neu cyn y nawfed dydd ar hugain o Ffawr, nesaf, i *John Ross*, yn *Ngbaerfyrddin*, gan na wnaethu Enwau neb Rhag-dalwyr, ar ol hynny.

l
n
y
n
i
u
n
b